10 16 ... 86484

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг газетаси

ГАЗЕТА 1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

15 АВГУСТ, 1982 ЙИЛ
ЯКШАНБА
№ 186 (2.592).
Баҳоси 3 тийин.

СССР 60 йиллигига зарбдор ҳафталиклар

ССРнинг шонли 60 йиллиги шарафига давом этаётган зарбдор ҳафталикларда республикамиз дала ва фермаларининг марду-майдонлари совет кишиларига хос ватанпарварлик намуналарини кўрсатмоқдалар.

9 августдан бошланган қирқинчи зарбдор ҳафталик Совет Латвиясига бағишланди.

МАККАЖЎХОРИ ЎРИМ-ЙИҒИМИНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК

Қишлоқ хўжалиги ишлари кундалиги

Республикамиз хўжаликларида «каҳрабо дон» ҳосилини йиғиштириб олиш, силос бостириш кун сайин қизғин тус олмоқда. Ҳозирда энг шимолий зона Қорақалпоғистон АССРдан бошқа барча областларда ўрим-йиғим оммавий тус олиб кетди. 1689 маккажўхоричилик комсомол-ёшлар бригадалари ўрим-йиғимни жадал олиб боришяпти. Шулардан 442 бригада ўрим-йиғимни туғаллади. Ҳар гектар ердан ўртача 85 центнердан дон олинди. 60 та бригада эса ҳар гектар ердан 100 центнер ва ундан ошириб «каҳрабо дон» йиғиштириб олишга муваффақ бўлди.

Маккажўхори ўрим-йиғимига ўз вақтида ва пухта тайёргарлик кўрилганлиги туфайли кўпгина область, район, колхоз ва совхозларда янги ҳосилни йиғиштириб олиш тез суръатлар билан бормоқда. Сурхондарё ва Қашқадарё областининг маккажўхорикорлари ҳосилни йиғиштириб олишда олдинги ўринларда бормоқдалар. Сурхондарё области хўжаликларида етиштирилган ҳосилнинг 87 проценти ўриб олиниб, ҳар гектар ердан 83 центнердан «каҳрабо дон» хирмонларга тўкилди. Ленин йўли ва Гагарин районининг «каҳрабо дон» бунёдкорлари республикамизда биринчи бўлиб ҳосил ўримини тугалладилар. Ленин йўли районида тўққиз иш кунида 2 минг гектар ердаги маккажўхори ўрилиб, ҳар гектар ердан 96,8 центнердан, Гагарин районида эса 1606 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 91 центнердан дон олинди.

Илғор маккажўхоричилик бригадалари ўз мажбуриятларини ортиғи билан бажараётганликлари тўғрисида кун сайин янги-янги хабарлар келиб турибди. Қува районидаги бўрдоқичилик базасининг Олмахон Аҳмедова бошлиқ маккажўхоричилик бригадаси 140 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 110 центнердан, Ульянов районидаги «III-Интернационал» совхозининг Ғулом Турсунов бошлиқ бригадаси 50 гектар маккажўхоризорнинг ҳар гектаридан 120 центнердан дон олдилар. Москва, Пешку, Дўстлик, Қамаши, Қизилтепа ва бошқа бир қатор районларда ҳар гектар ердан 80—90 центнердан «каҳрабо дон» олинаётганлиги тўғрисида хабарлар келмоқда.

Пешку райони хўжаликлари ўримнинг дастлабки кунларидаёқ суръатини ошириб, мавжуд 33 маккажўхори ўриш комбайнларининг ҳаммасини ишга солдилар. Шу кунга қадар район хўжаликларида маккажўхори майдонининг 70 проценти ўриб олинди. Ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 100 центнердан дон олинмоқда.

Аммо текширишлар шуни кўрсатмоқдаки, ҳамма жойда ҳам ўрим-йиғим жадал боряпти деб бўлмайди. Бир қатор район, колхоз ва совхозларда ўрим-йиғимга намунали тайёргарлик кўрилмаганлиги туфайли иш суръати паст бўлиб қолмоқда, шу куннинг талабларига жавоб бермайди. Масалан, Пахтаобод райони хўжаликларида мавжуд 45 та маккажўхори ўриш комбайнларининг фақат 28 таси ишлатиляпти. Уларнинг кундалик иш унуми паст бўлиб, 1,3 гектарни ташкил қилади, холос. Олтиариқ районида эса 38 комбайннинг 26 таси ишлаяпти. Бу ерда комбайнларнинг иш унуми мутлақо талабга жавоб бермайди. Бир комбайн кунига бор-йўғи бир гектар ердаги маккажўхорини ўраяпти, холос. Марҳамат, Свердлов, Жиззах, Ўзбекистон, Чортоқ ва бошқа бир қатор районларда ҳам маккажўхори комбайнлари ўрим-йиғимга тўла сафарбар этилмаган. Ўримда қатнашаётганларнинг иш унуми паст.

Ҳозир маккажўхори ўрим-йиғимида механизаторлар муваффақиятни таъминлайдилар. Иш суръати ва сифати уларнинг агрегатларни маҳорат билан бошқаришларига боғлиқ. Ҳосилни сира нобуд қилмай қисқа муддатда йиғиштириб олиш учун техникани тўлиқ ишга солиш керак. Партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари мавжуд маккажўхори ўриш комбайнларининг ҳаммасини ишга солиб, ўрим-йиғим суръатини кескин ошириш учун барча тадбирларни кўришлари зарур. Ўрим-йиғим-транспорт отрядларининг ишини пухта ташкил этиб, ишда суръат ва сифатни оширайлик. Давлатга маккажўхори дони топширишга алоҳида эътибор бериб, ўрим-йиғимда қатнашаётган кишиларга маданий-маиший шароитлар яратайлик, донни қатъий ҳисобга олиб, кўкпоядан силос бостиришга эътиборни кучайтирайлик.

Республикамиз маккажўхоризорларида ўрим-йиғим ишлари кундан-кунга қизғин тус олиб бормоқда. Дўстлик районидаги Ленин номли совхоз деҳқонлари ҳам ҳар бир фурсатдан оқилона фойдаланиб ўрим суръатини кучайтирмоқдалар. Хўжаликда 550 гектар майдонга маккажўхори экилган. Аҳил коллектив ҳар гектар ердан 100 центнердан «қаҳрабо дон» олиш ишқида меҳнат қилмоқда. Далаларда 14 та комбайн икки группага бўлиниб ишламоқда. Ўримда Омон Абдуллаев бошқарувчилик қилаётган бўлим маккажўхорикорлари пешқадамлик қилишяпти.

Суратларда: 1. Бўлим бошқарувчиси Омон Абдуллаев (ўртада) комбайнчилар Тўхтамурод Бойқобилов ва Одил Икромовлар билан йиғиштириб олинган маккажўхорини кўздан кечиришяпти. 2. Маккажўхори ўрими пайти.

Ж. Тўраев фотолари.

ТАКРОРИЙ ЭКИНЛАР ПАРВАРИШИНИ БОШЛАДИК

Чўлга кўчиб келганимдан буён пахтачилик билан шуғулланардим. Пахтанинг ҳам ингичка толалисини яхши кўраман. Шунинг учун чўл шароитида сира иккиланмасдан ипак пахта етиштиришга аҳд қилдим. Совхоз раҳбарлари яқиндан ёрдам бериб турдилар. Пахтачилик соҳасида қўлга киритилган ютуқларни йилма-йил санаб ўтирмасдан, ўтган йилги кўрсаткичимни эслатмоқчиман. Ҳар гектар майдондан 45 центнердан ипак пахта етиштиришга муваффақ бўлган эдик.

Бу йил эса маккажўхоричилик билан шуғулланишга тўғри келди. Районимиздаги бир группа илғор пахтачилик бригадалари бошлиқлари дончилик билан шуғулланишга аҳд қилдилар. Бу қимматли ташаббус район партия комитети томонидан маъқулланди. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, «Пограничник» совхозининг бригада бошлиғи Эшмамат Бўриев ҳам ғаллачиликка ўтиб ишлай бошлади. Тажрибали деҳқоннинг дончилик соҳасида эришган ютуқларидан хабарларингиз бўлса керак, ҳар гектар майдондан 65 центнердан бошоқли дон етиштирди. Бошоқли донни йиғиштириб олиб, ўрнига дон учун маккажўхори экди. Мен ҳам маккажўхоричилик бригадасига бошчилик қила бошладим. Совхоз менга 140 гектар майдон ажратиб берди. Йириклаштирилган бригадамизда учта звено туздик. Звеноларга область Советининг депутати Пардахол Холова, Аҳмад Маллаев, Шерали Жумаевлар бошчилик қила бошладилар. Биз биринчи йилиёқ «дала маликаси»га меҳр қўйдик. Маккажўхори ҳам алоҳида ардоқни, сифатли парваришни, вақтида озиқлантириб, вақтида суғоришни хуш кўришини жуда яхши билиб олдик. Уруғни сифатли тайёрланган майдонга барвақт экиб бўлдик.

Бу йилги об-ҳаво тажрибали деҳқонларнинг таъкидлашларича, маккажўхори учун жуда қулай келди. Негаки, маккажўхори чангланиб сўта чиқаргунга қадар об-ҳаво салқин бўлиб турди. Маккажўхоридан мўл ҳосил етиштириш учун тер тўкиб меҳнат қилиш керак. Бригадамизнинг аҳил коллективи шундай меҳнат қилди. Кўчатни бир текис ривожлантирдик. Бунинг учун механизаторларимиз Шерназар Жумаев, Давлат Ҳайитов, Чори Маллаевлар маккажўхори қатор ораларига сифатли ишлов бердилар. Ҳар гектар майдонга бир тоннадан минерал ўғитдан ташқари 15 тоннадан маҳаллий ўғит ҳам солдик.

Бу йилги тажрибамиз шуни кўрсатдики, маккажўхорини вақтида озиқлантириб, вақтида бўғзини юмшатсангиз, эгат ораларини ҳамиша нам сақлашга эришсангиз, ҳосил ёмон бўлмайди. Биз 140 гектар майдондаги ҳосилни бир ҳафтада йиғиштириб олдик. Ҳар гектар майдондан олинган ҳосил 115 центнерни ташкил этди. 1610 тонна «қаҳрабо дон» йиғиштириб олинди. Шуни алоҳида таъкидлаш кераки, бригадамизда меҳнатга ҳақ тўлашнинг нарядсиз системаси тўлиқ жорий этилган. Бу усул фақат пахтачиликда эмас, балки маккажўхоричиликда ҳам деҳқон учун ҳар жиҳатдан қулай экан. 140 гектар майдонда ҳосилни етиштириш даврида ўн тўрт киши меҳнат қилди. Ҳосилни йиғиштириб олишда уларнинг сафига бир ҳафтага комбайнчилар қўшилдилар. Етиштирилган ҳосилни йиғиштириб олгач, ҳисобчиларимизнинг хом чўтига қараганда, бригадамиз аъзолари ҳозирга қадар олиб келган ойлик маошларига қўшимча мукофот пулни тақсимлаб оладилар.

Биз ҳозир маккажўхоридан бўшаган ерни тезда шудгор қилиб, такрор экинлар экиб қўйдик. 10 гектар майдонга карам, 10 гектарга картошка, 50 гектар майдонга перко, қолган майдонга эса кузги дон ва силос учун маккажўхори экилди. Бригадамиз аъзолари эса биринчи йили маккажўхори экиб, ҳар гектар майдондан етиштирган 115 центнерлик «каҳрабо дон» хирмонларини СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллик юбилейига муносиб совғалари, деб ҳисобламоқдалар.

Ўғилой ЖЎРАЕВА,
Гагарин районидаги Абдулла Набиев номли совхоз маккажўхоричилик бригадасининг бошлиғи, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати, ВЛКСМ XIX съезди делегати.

АҲДИМИЗ ҚАТЪИЙ

Улуғвор ўн биринчи беш йилликнинг иккинчи йилида 57 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 50 центнердан «оқ олтин» етиштириш мажбуриятини олган бригадамиз аъзолари ўз сўзларининг устидан чиқиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Шу кунларда ғўза парвариши юксак агротехника қоидалари асосида олиб борилмоқда. Биз деҳқончилик қилаётган экин майдонлари шўрхок, сизот сувлар ер юзасига анча яқин. Бундай ерларда мўл ва сифатли ҳосил етиштириш деҳқондан омилкорликни, тажрибаларга суяниб ишлашни талаб қилади.

Бригадамизда экин қатор ораларига олтинчи марта ишлов берилаётир. Механизатор Сайфиддин Азизларов чопиқ тракторидан унумли фойдаланиб, ҳар куни 10—12 гектар майдондаги ғўзаларни сифатли культивация қилмоқда.

Биз маҳаллий ўғитдан фойдаланишга алоҳида эътибор беряпмиз. Гўнгни «шарбат» қилиб оқизиш билан бирга майдалаб, культиватор орқали жўякларга соляпмиз. Ўсимликни чанқатмай, ўз вақтида суғориш мўл ҳосил етиштиришда асосий омиллардан эканлигини яхши билган сувчиларимиз ишни икки сменада олиб бормоқдалар.

Аъзамжон Нуритдинов коллективимиздаги сувчиларга бош. У ҳар қатра сувни исроф қилмай, ғўзаларни оби-ҳаётга қондириш билан бирга ёш сувчиларга йўл-йўриқлар кўрсатиб, ўз тажрибаларини ўргатмоқда.

Коллективимиз аъзоларининг самарали меҳнат қилишлари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилган бўлиб, дала шийпонимиз керакли нарсалар билан таъминланган. Пахтакорларимиз зиммадаги мажбуриятни бажариш учун барча имкониятларни ишга солиб, СССРнинг 60 йиллик қутлуғ тўйини ёруғ юз билан кутиб оладилар.

Т. РАЖАБОВ,
Олтинкўл районидаги Куйбишев номли колхознинг бригадаси бошлиғи.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми партия органларида кўп йил самарали ишлаганлиги ва туғилган кунига 50 йил тўлиши муносабати билан Ўзбекистон Компартияси Сурхондарё область комитетининг бўлим мудири ўртоқ Анвар Ҳасанович Остонақуловга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берди.

Сўз — тажрибакорларга

СИФАТЛИ ПАХТА ЕТИШТИРАМИЗ

Ғўзанинг дуркун ривожланиши, ҳосилдор бўлиб ўсишининг ҳал қилувчи даври бўлган ҳозирги пайтда ҳар кун, ҳар дақиқа жуда қимматлидир. Парваришда бепарволикка ёки озгина сусткашликка йўл қўйилдими, етиштирилаётган ҳосилнинг баракаси кетади. Ҳосилга-ҳосил қўшиш учун ҳар бир агротехник тадбирни ўз муддатида, юқори сифатли қилиб ўтказиш жуда муҳимдир.

Совхозимизнинг тадбиркор деҳқонлари шу масъулиятли дамларда юксак уюшқоқлик билан меҳнат қилишяпти. Чунки белгиланган план ва мажбуриятларнинг муваффақиятли адо этилиши кўп жиҳатдан шу кунларда амалга ошириладиган ишларимизга боғлиқдир. Бу йил зиммага улкан социалистик мажбурият қабул қилинган. Ҳосилдорликни гектар бошига 5—6 центнерданга оширишни мўлжаллаганмиз.

Мўл ва эртаги ҳосил етиштиришга қатъий аҳд қилган пахтакорларимиз дала ишларини ана шунга яраша ташкил этмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг май Пленумида қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни бутун чоралар билан кўпайтириш бош вазифа қилиб қўйилди. Буни дилдан ҳис қилган бободеҳқонларимиз бор имкониятларини ишга солган ҳолда кўтаринки руҳ билан ишламоқдалар.

Деҳқончиликда аниқ ҳисоб-китоб бўлиш керак. Чўл шароитида юқори ҳосил олиш учун эрта баҳордаёқ тўлиқ гектарлар яратиш талаб этилади. Чигит бир текис ундириб олингач, илғор агротехника қоидаларига риоя қилган ҳолда ғўза яганасини ўз вақтида ўтказдик. Шу кунларда ҳар бир гектар ерда 140—150 минг туп кўчат ўстиряпмиз.

Ерни қадрламай туриб, унинг унумдорлигини ошириш, мўл ҳосил етиштириш қийин. Пахта майдонларимизнинг ер шароити ҳар хил. Чунончи, 300 гектар ер шўрхок. Ерларнинг бир хил бўлиши учун чора-тадбирлар кўрилди. Ҳар йили қиш ойларида шўрхок ерларга яхоб суви берилиб, ҳар гектар майдонга 20 тоннадан гўнг солинади. Бундан ташқари алмашлаб экиш ҳам ҳосилдорликни кўтаришнинг муҳим омили ҳисобланади. Хўжалигимизнинг 80 процент майдонида экин алмашлаб экилади. Пахта —беда алмашлаб экишни яхши йўлга қўйиш гектар бошига 7—9 центнер юқори ҳосил олишни таъминлаётир. Шу туфайли экин майдонлари унумдорлиги сезиларли даражада ошиб бормоқда.

Ҳосил учун курашнинг ҳозирги долзарб дамларида ҳар қачонгидан ҳам тадбиркорлик ва омилкорлик билан иш юритиш талаб этилади. Совхозимизда ғўзаси ривожланишдан орқада қолган 500 гектар майдон бор. Хўжалик дирекцияси партия ташкилоти, ишчилар комитети ғўза парваришидаги бу аҳволга тезда барҳам бериш чора-тадбирларини белгилади. Ҳар бир участкага совхоз активлари бириктиб қўйилди. Ўсишдан орқада қолган ниҳолларга гектар ҳисобига 250—300 килограмм минерал, 500 килограммдан органик ўғит бераяпмиз. Шу йўл билан бир туп ғўзадан икки туп ғўзанинг ҳосилини олиш имконияти яратилади.

Биз экинларни культивация қилиш, озиқлантириш, суғоришни уйғун ҳолда ташкил этиб, август ойида ҳар туп ғўзада камида 15—16 тадан тўқ кўсак тўплашга эришишни кўзлаганмиз. Механизатор ва сувчи бугунги кунда ҳосил қўриқчиларига айланган. Чунки, салгина эҳтиётсизлик ҳам ҳосилга анча зарар етказиши мумкин. Бу иккала касб соҳиби бамаслаҳат иш тутса, ғўзаларнинг ривожи шунча активлашади. Сув тупроқнинг донадорлигини оширади, ўсимликнинг ривожланишини тезлаштиради, яшнатади. Сифатли суғорилган майдонларда ғўзаларнинг кўсаклари тобора кўпайиб боради. Шу кунларда ғўзаларни учинчи суғориш қизғин давом этаяпти. Ҳар юз метр масофадан ўқариқ олиниб сув таралаётганлиги натижасида суғориш тез, унумли бўлмоқда. Экинларга оби-ҳаёт тараш группа усулида ташкил этилган. Ҳар бир группа эса 6—7 кишидан иборат. Тугал Юсупов, Равшан Остонов, Ҳусан Алламуродов, Ҳақназар Имомов сингари миришкор сувчилар кечаю-кундуз меҳнат қилиб, ғўзаларни меҳр билан парвариш қилмоқдалар. Улар бирор туп ниҳолнинг чанқаб қолишига йўл қўймай, қатра сувни ҳам исроф қилмасликка интиляптилар.

Қатор ораларига ишлов бераётганда тупроқнинг майин бўлишига эришиш, ниҳолларнинг илдиз системасига ва ҳосилига зиён етказмасликка ҳаракат қилаяпмиз. Ҳар бир чопиқ тракторидаги ишчи органлари ерни 25—31 сантиметр чуқурликда юмшатади. Культивация давомида ғўзанинг ҳосил шохларига зарар етказмаслик учун ҳимоя зонаси 14—17 сантиметр бўлаяпти.

Хўжалигимизда 77 культиватор юксак унум билан ишлатилмоқда. Ҳар бир чопиқ тракторига 70—80 гектар майдон бириктилган. Шунда ҳар бир цикл иш даври 8—10 кунни ташкил этади. Эшназар Зоирбеков, Абдусаттор Абдураззоқов, Қозоқбой Жумабоев, Сафар Норбоев каби тажрибали механизаторлар техниканинг бир зум ҳам бекор туриб қолмаслигига эришяптилар. Улар самарали меҳнат қилиб, ишнинг сифатига зўр беришади. Ҳозиргача барча майдонлардаги ўсимлик қатор ораларига тўрт марта комплекс ишлов берилди.

Чеканка —муҳим агротехник тадбир. У пахта ҳосилдорлигини оширишда самарали восита бўлиб, ўз вақтида ўтказилишини талаб қилади. Чунки чеканкадан сўнг ўсимликнинг бўйига ўсиши тўхтайди, ўғитлар ва сув ҳосил салмоғини оширишга, гул ва кўсакларнинг кўпайишига хизмат қилади.

Хўжалигимиздаги сифат комиссиясига бош агроном раҳбарлик қилади. Комиссия 7 та илғор, тажрибали бригада бошлиқлари ва пахтакорлардан иборат. Улар пахта майдонларидаги ҳосил чўғини, ғўза ривожини кузатиш билан бирга колхозчиларга йўл-йўриқ ва маслаҳатлар ҳам берадилар. Сифат комиссиясининг текширишлари ҳар ўн кунда якунланиб турилади. Комиссия аъзоларининг тавсияси билан илғор сувчи ва механизатор аниқланиб, ғолибларга бир ойлик маош ҳажмида пул мукофоти берилади. Ғўза парваришини кучайтириш билан биргаликда пахта йиғим-теримига ҳам пухта ҳозирлик кўряпмиз. Совхозимизда пахта териш машиналари ремонти билан шуғулланадиган махсус бригада фаолият кўрсатмоқда. Ремонтчиларнинг унумли меҳнат қилишлари учун барча шарт-шароит яратилди. Мавсумга шайлаб қўйилаётган ҳар бир техника сифат комиссияси томонидан қабул қилиб олиняпти.

Совхозимизда ҳар йили пахтадан юқори ҳосил етиштириб келаётган бўлим ва бригадалар кўп. Турғун Аҳмедов бошлиқ бригада коллективи юбилей йилида 60 центнерлик маррани кўзлаганлар. Улар 88 гектар майдондаги ғўзани қалб қўри билан парвариш қилишяпти. Бу бригада пайкалларида илғор тажрибалар қўлланмоқда. Ҳар бир суғоришдан сўнг экин қатор оралари 2—3 мартадан юмшатилади. Сифатли культивация тупроқнинг майин бўлишига, намнинг узоқроқ сақланишига имкон беради.

Абдусаттор Эсергенов Хўроз Избосаров, Ҳамро Ниёзова, Бойхўроз Мавлонов, Орзи Тожибоев бошлиқ бригадаларда ҳам 45—50 центнерлик маррани эгаллаш учун қизғин кураш кетяпти.

Заршуносларимиз бу йил 4635 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан пландаги 26,6 центнер ўрнига 32 центнердан ҳосил кўтариш, давлатга 14 минг тонна «оқ олтин» етказиб беришга аҳму-қарор қилганлар. Шунинг учун бор билим, тажриба ва маҳорат ҳосилнинг мўл бўлишига, эрта пишиб етилишига қаратилган. Биз албатта зиммадаги мажбуриятга яраша ҳосил етиштирамиз. Бу СССРнинг 60 йиллик шонли юбилейига муносиб совғамиз бўлади.

Йўлдош ЗОҲИДОВ,
Арнасой районидаги Юлиус Фучик номли совхоз директори.

СОВЕТ АВИАТОРЛАРИ ШАРАФИГА

13 август куни Москва меҳнаткашлари, пойтахт гарнизони жангчилари вакилларининг СССР Ҳаво Флоти кунига бағишланган тантанали йиғилиши бўлиб ўтди.

РСФСР Олий Совети Президиумининг Раиси М. А. Яснов, СССР Олий Совети Президиумининг секретари М. П. Георгадзе, СССР министрлари П. С. Плешаков, И. С. Силаев, СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи Маршали С. Л. Соколов, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи, армия генерали А. А. Епишев, КПСС Марказий Комитети бўлим мудирининг биринчи ўринбосари В. И. Другов, СССР мудофаа министри ва граждан авиацияси министрининг ўринбосарлари, КПСС Марказий Комитети ва КПСС Москва шаҳар комитетининг масъул ходимлари, атоқли саркардалар, Совет Армиясининг ветеранлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари президиумга чиқдилар.

Йиғилишда ҳарбий денгиз кучларининг бош қўмондони — СССР мудофаа министрининг ўринбосари авиация бош маршали П. С. Кутахов нутқ сўзлади.

Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, ўртоқ Л. И. Брежневга баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

(ТАСС).

ЧОРВА ТУЁҒИ НЕГА СУСТ КЎПАЙМОҚДА

Автоном республика чорвадорлари ўн биринчи беш йилликда улкан марраларни кўзламоқдалар. Бу ерда 1985 йил охирига бориб гўшт ишлаб чиқариш 24 минг тоннага, сут — 70 минг тоннага, тухум — 115 миллион донага етказилади. Бунинг учун қорамоллар, қўй ва эчкилар, паррандалар бош сонларини ошириш зарур. Шароит бир хил-у, кўрсаткичлар ҳар хил бўлган, кўплаб сигирлар қисир қолаётган хўжаликлар ҳам бор. Бунга йўл қўйиш — катта резервни қўлдан бой бериш деган гап. Аму дарёда жамоат чорвачилигини юксалтириш, унинг маҳсулдорлигини оширишнинг катта резерви мавжуд: бу — сигирлардан насл олиш даражасини тубдан яхшилашдир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Беруний районн хўжаликларининг 1982—1985 йилларда гўшт, сут, тухум етиштиришни кўпайтиришга доир тадбирларини маъқуллади. Район хўжаликлари шу йилларда гўшт етиштиришни 10 минг тоннага, сутни — 12 минг тоннага, тухум етиштиришни 15 миллион донага етказишга аҳд қилдилар. Ҳозир автоном республика районларида ана шу тадбирлар асосида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни жадал кўпайтириш учун кураш қизғин тус олиб кетди.

Қорақалпоғистонлик чорвадорлар ўн биринчи беш йилликнинг биринчи йилини маҳсулот етиштириш ва давлатга сотишда олдинги йиллардагига нисбатан юксакроқ кўрсаткичларни эгаллаш билан якунладилар. Бироқ, шундай бўлса-да ўтган йили Автоном республикада 45 хўжалик давлатга гўшт сотиш, 9 хўжалик эса сут сотиш бўйича белгиланган планларни бажармади. Нега шундай? Бунинг сабаби битта: у ҳам бўлса жамоат чорвачилигига бўлган эътибор ҳали талаблар даражасида эмаслигида! Бу борада ҳануз камчиликлар мавжудлигида, янада юксакроқ марраларни эгаллаш учун мавжуд бўлган барча резерв ва имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаётганлигида!

Шуни тан олиш керакки, Қорақалпоғистон область партия комитети ва Автоном республика ҳукумати чорвачиликни ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш борасида қатор муҳим тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга оширмоқдалар. Аниқ пухта тузилган бу тадбирлар сезиларли силжишлар юз беришини таъминлади. Озуқа базаси анча мустаҳкамланди, фермаларни механизациялаштириш даражаси ошди. Бироқ, кўпгина хўжалик ва районларда область партия комитетининг ана шундай катта ғамхўрликларидан қониқарсиз фойдаланилмоқда. Қатор хўжаликларнинг раҳбарлари мўътабар йиғинларда билдирилаётган танқидий фикрлардан тегишли хулосалар чиқариб олишмаяпти.

Сўнгги йилларда бу ерда қорамоллар ва қўйлар бош сони кўпайиш ўрнига камайтириб юборилди. Насл олиш планлари ва бу борада белгиланаётган тадбирлар бажарилмасдан қоғозда қолиб кетмоқда. Насл берадиган молларнинг поладаги салмоғи қониқарли даражада эмас. Айрим хўжаликларда молларни боқиш ва парваришлаш талаблар даражасида ташкил этилмаётир. Натижада фермаларнинг маҳсулдорлиги секинлик билан ўсмоқда.

Автоном республикада яна бир резерв қўлдан бой берилмоқда. Бу ерда гўштга топшириладиган қорамолларни семиртириш ҳали ҳам талаблар даражасида эмас. Бултур колхоз ва совхозлар гўштга топширган 21 минг бош қорамолнинг ҳар бири ўртача 300 килограммдан тош босди. Ана шу қорамолларнинг ҳар бири камида 350 килограммдан тош босган тақдирда ҳам давлатга сотилган гўштнинг миқдори 1500 тоннага кўпайган бўлар эди.

Орол ўлкаси хўжаликларида сут соғиб олишни кўпайтириш борасида ҳам кўпгина ишлар қилиш лозим. Бултур ҳар бир сигирдан ўртача 2200 килограммдан сут соғиб олинди. Бу кўрсаткични амалдаги йилда 3000 килограммга етказишга қарор қилинган. Бу эгаллаш мумкин бўлган реал марра, негаки кўпгина хўжаликларда, жумладан, Нукус районидаги «Нукус» совхозида ҳар бир сигирдан 3700 килограммдан, Тўрткўл районидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Максим Горький номли, Элликқалъа районидаги Охунбобоев номли, Амударё районидаги Ленин орденли Максим Горький номли, Қўнғирот районидаги Чапаев номли совхозларда, «Намуна», «Совет Ўзбекистони», «Партия XXII съезди», Карл Маркс номли колхозларда 2700—3000 килограммдан ошириб сут олинаётгани бундан далолат бериб турибди. Гап фақат ана шу илғор хўжаликларнинг бой тажрибаларидан, фан ва техника ютуқларидан, новаторларнинг самарали иш усулларидан тадбиркорлик билан фойдалана олишдадир. Чимбой, Ленинобод, Кегайли, Қораўзак районларининг қатор совхозларида сут соғиб олишни кескин кўпайтириш лозим. Ўтган йили ана шу районларнинг хўжаликлари ўртача 1800 килограммдан сут соғиб олишди. Бу ҳатто Автоном республика эришган ўртача даражадан ҳар бир сигир ҳисобига 400 килограмм камдир.

Бу йил Автоном республика чорвадорлари бултур бой берилган барча имконият ва резервларни аниқ-ҳисоб-китоб қилиб, йўл қўйилган хато ва камчиликларни чуқур ва ҳар томонлама таҳлил қилиб, жамоат чорвачилигини кескин ривожлантириш борасида кенг жабҳа бўйлаб кураш майдонига чиқдилар. Асосий мақсад — деярлик барча хўжаликларда мавжуд бўлган яна бир катта резерв — фермалардаги қорамоллар бош сонларини кўпайтиришга қаратилмоқда. Орол ўлкасида эса бу борадаги кўрсаткичлар жуда ҳам паст эди. Чунончи, ўтган йили ҳар юз бош сигирдан Иттифоқ миқёсида 85 бошдан, Ўзбекистонда 75 бошдан бузоқ олинган бир пайтда бу рақам Автоном республика хўжаликларида ўртача 62 бошдан тўғри келган эди. Бу кўрсаткич ҳар юз бош сигир ҳисобига атиги 13 бошга кўпайтирилганида ва республикамиз эришган даражага — 75 бошга етказилганда қўшимча 15—17 минг бош бузоқ олинган бўлур эди.

Шу ўринда бундай катта резерв қўлдан қандай бой берилди, деган ҳақли савол туғилади. Бунинг сабаби битта, у ҳам бўлса қатор совхозлар ва колхозларнинг зоотехниклари, ветеринария врачлари, осеменаторлари ҳамма сигир ва ғунажинлар сунъий қочирилди, деб нотўғри маълумот беришганида, бунинг натижасида 26 минг бош сигир ва икки ёшдан ошган ғунажин қисир қолдирилган.

Ўтган йили қатор хўжаликлар сигирлардан насл олишда яхши кўрсаткичларга эришиб, Автоном республикада ҳали бу борада жуда катта имкониятлар мавжудлигини амалда исбот қилдилар. 35 хўжаликда ҳар юз бош сигирдан 70 бошдан ва ундан ҳам кўпроқ бузоқ олинди. Хўжайли районидаги «Ленин байроғи», Беруний районидаги Махтумқули номли колхозларда, Нукус районидаги Жданов номли, Тельман номли, Ленинобод районидаги «Олтинкўл», Қораўзак районидаги «Маданият» совхозларида эса бу кўрсаткич 80—85 бошдан ҳам кўпроқни ташкил этди. Ўнлаб хўжаликларнинг чорвадорлари амалдаги йилда пешқадамлар эришган ана шу юксак кўрсаткичларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Шу билан бирга ўтган йили насл олишда энг паст кўрсаткичларда қолган қатор хўжаликлар, жумладан, ҳар юз бош сигирдан атиги 26 бошдан бузоқ олган Қўнғирот районидаги «Ленинизм», 30—38 бошдан бузоқ олган «Аспантай», «Қорақалпоқ», Муса Жалил номли, Ильич номли, 46—50 бошдан бузоқ олган «Қирққиз», «Партия XXII съезди», Бердақ номли, «Октябрь 40 йиллиги» совхозларида қолоқликка барҳам бериш ва насл олишни тубдан яхшилаш учун пешқадамлик сари дадил қадам қўйилмоқда. Қолоқларни илғорлар даражасига етказишнинг ўзи ҳам улкан резерв бўлиб, бу манбадан фойдаланиш ҳам қорақалпоғистонлик чорвадорлар учун фойдадан холи эмас, албатта. Бу борада худди шундай қилинаётгани, юбилей меҳнат вахтаси «Сафимизда қолоқлар бўлмайди» шиори остида тобора қизитилаётгани ва ўзаро социалистик мусобақа кун сайин авж олдирилаётгани ўзининг илк самараларини бера бошлади. Кўпгина хўжаликларнинг чорвадорлари сигирлардан бузоқ олишда ўтган йилнинг шу даврига бўлган кўрсаткичлардан аллақачон ўзиб кетдилар.

Қорақалпоғистонда ташаббускор чорвадорлар ҳақида сўз кетганида Бўзатов районидаги «Тўрткўл» совхозининг илғор молбоқари, учинчи даражали «Меҳнат шуҳрати» орденининг кавалери Дузалбой Князевнинг номи биринчи бўлиб тилга олинади. У чиндан ҳам ўз касбининг билимдонларидан. Молбоқарлик унга отамерос. Ўзининг ҳам мустақил равишда молбоқарлик қилаётганига 25 йилдан ошиб кетди. Шу давр ичида хўжаликнинг жамоат чорвачилигини ривожлантиришга салмоқли ҳисса қўшди, яхши натижаларга эришиб, бир неча бор социалистик мусобақаларда ғолиб чиқди, нишонлар билан тақдирланди. Кўпгина шогирдлар етиштириб чиқарди. Дузалбой Князев ўтган йили ҳар юз бош сигир ҳисобига 98 бошдан бузоқ олиб, Автоном республикада насл олиш бўйича рекорд қўйган эди. Бу йил юз бош сигирдан юз бошдан бузоқ олишга қарор қилган пешқадам чорвадор ўзига бириктилган молларни меҳр билан парвариш қилмоқда. «Сўзимнинг устидан чиқиб, СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб оламан», дейди донгдор чорвадор комил ишонч билан.

Дузалбой Князевнинг шогирди Ўтемис Добилов ҳам ўтган йили устозининг рекорди даражасида бузоқ олиб, ажойиб натижага эришди. «Парлитов» совхозидан Абилла Қурбашев, Данабек Юсупов сингари молбоқарлар ҳам Автоном республиканинг амалдаги йилда ҳар юз бош сигир ҳисобига юз бошдан бузоқ олишга қатъий аҳд қилган ва ваъдасига содиқ қолаётган ҳиммати баланд чорвадорлари жумласидандир. Насл олишни яхшилашда зиммасига ана шундай юксак социалистик мажбуриятлар қабул қилаётган ташаббускор чорвадорларнинг сафи ўлкада тобора кўпайиб бормоқда. Ҳозирнинг ўзида бундай ҳаракатга қўшилган чорвадорларнинг сони бир неча юз нафарни ташкил этади. Уларнинг ҳиммати туфайли фермаларнинг самарадорлиги тобора ортиб бормоқда. Юзлаб сигир соғувчилар ҳам ўзларига бириктилган сигирларнинг ҳар бири ҳисобига бир бошдан бузоқ олиб, чорва моллар туёғини кўпайтириш ишига муносиб ҳисса қўшиш учун «юз»чилар ҳаракатида актив иштирок этмоқдалар.

Амалга оширилаётган тадбирлар ва мавжуд кўпгина резервлардан самарали фойдаланиш йўлидаги бунёдкорлик ишлари Автоном республика чорвачилигини насл олиш ҳисобига ривожлантиришда шу йилнинг ўзидаёқ ижобий самаралар бериши шубҳадан холидир. Ана шу мақсад йўлидаги яратувчилик кураши, жасоратли меҳнат, тобора қизитилаётган социалистик мусобақа тармоқни янада ихтисослаштириш, концентрациялаш, озуқа базасини мустаҳкамлаш, фермаларни механизациялаштириш даражасини юксалтириш борасида амалга оширилаётган қўшимча самарали тадбирлар бундан далолат бериб турибди.

Э. МАДРАҲИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг мухбири.

МАШИНА ТЕРИМИГА ПУХТА ҲОЗИРЛИК КЎРАЙЛИК

ДЕФОЛИАЦИЯ— МУҲИМ ТАДБИР

Терим машиналарининг унумли ишлашини таъминлашда ғўза баргини ўз вақтида ва сифатли тўкилиши муҳим роль ўйнайди. Шунинг учун бу тадбирни иложи борича ҳамма жойда белгиланган муддатларда ўтказишга эришиш лозим. Ана шунда етиштирилган ҳосилни тез ва сифатли қилиб териб олиш имкони туғилади.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигида дефолиацияни сифатли ўтказишга тайёргарлик кўриш масаласи муҳокама қилинган ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, республика Қишлоқ хўжалик министрлиги раҳбарлари, область қишлоқ хўжалик бошқармалари, «Узсельхозхимия», Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармаси ҳамда СССР граждан авиацияси министрлиги вакиллари иштирок этган махсус йиғилишда ана шу муҳим тадбирни ўтказишга ҳозирлик кўриш масаласи атрофлича муҳокама қилинди.

Йиғилишда республика «Узсельхозхимия» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг раиси Ф. Омонов бугунги аҳвол ҳақида батафсил тўхталди. У сув камчил бўлишига қарамасдан, пахтакорларимиз мўл ҳосил етиштирганликлари, ана шу ҳосилни ўз вақтида ва сифатли йиғиштириб олиш дефолиацияни қисқа фурсатларда ўтказишга кўп жиҳатдан боғлиқ эканлигини алоҳида таъкидлади.

— Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, — деди докладчи, — аксарий хўжаликларда дефолиацияни 8—10 иш кунида ниҳоясига етказиш имконияти бор. Бу борада Тошкент области деҳқонларининг тажрибаси, айниқса, диққатга сазовордир. Улар ҳар қачонгидек, бу йил ҳам ғўзанинг баргини тўктиришга барвақт ҳозирлик кўрдилар.

Кейинги йиллар тажрибаси дефолиацияни сифатли ўтказишда ер аппаратларидан фойдаланиш катта самара беришлигини кўрсатди. Бу йил камида 700 минг гектар ерда дефолиация шу усулда ўтказилади.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш лозимки, ғўзанинг баргини сунъий йўл билан тўктиришда айрим районлар ва областларда катта камчиликларга йўл қўйиляпти. Энг аввало пахтазорга пуркаладиган суюқликни тайёрлаш технологияси бузиляпти, препаратлар ортиқча сарфланяпти. Бунинг устига дефолиация сифатсиз ўтказиляпти. Ўтган йили Сирдарё ва Жиззах областларида иш нотўғри ташкил этилганлигидан дефолиантлар ортиқча сарфланди. Республиканинг жанубий областларида эса дефолиацияга жуда кеч киришилди. Андижон ва Фарғона областларида бу тадбир 20—25 кунга чўзилиб кетди. Ваҳоланки, Тошкент областида 8 иш куни кифоя қилганди. Ана шу фактларнинг ўзиёқ ғўзанинг баргини сунъий йўл билан тўктириш муддатларини қисқартиришнинг реал резервлари мавжудлигини кўрсатади.

Дефолиацияни ўтказишда атроф-муҳитни эҳтиёт қилиш масаласига алоҳида эътибор бериш лозим. Аҳоли яшайдиган пунктларга яқин бўлган далаларга таъсирчанлиги оз бўлган УДМ дефолиантини қўлланиш мақсадга мувофиқдир.

Бу йил Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти томонидан яратилган «Альфа-3» дефолианти сўнгги тажрибадан ўтади ва кенг қўлланишга тавсия этилади.

Йиғилишда яқин кунларда дефолиацияни ўтказиш бўйича республика штаби ташкил этилиши таъкидланди. Ана шундай штаблар барча областларда тузилади.

Бу йилги об-ҳаво шароитида дефолиацияни жуда ҳам оби-тобида ўтказиш муҳим эканлигини СоюзНИХИ директори, академик А. Имомалиев ҳам алоҳида таъкидлади. У айниқса, Ўйчи-2, Тошкент-6 ва бошқа навлар экилган далаларда дефолиацияни ўтказиш технологиясига тўғри амал қилиш лозимлигини айтди.

Сўзга чиққан нотиқлар пахта етиштиришни кўпайтириш ва сифатини яхшилашда ҳал қилувчи тадбирлардан бири бўлган дефолиацияни ўтказишдаги тажрибалар билан бир қаторда, йўл қўйилаётган камчиликларга ҳам алоҳида тўхталдилар. Ҳали ҳам икки-уч маротабадан дефолиация ўтказаётган хўжаликлар борлигини ачиниш билан гапирдилар. Бу фақат ортиқча харажат келтирибгина қолмасдан, пахта толаси сифатининг пастлашига ҳам сабаб бўлади. Шунинг учун ҳам тўпланган тажрибаларга амал қилиб ва янги препаратлардан самарали фойдаланган ҳолда иложи борича бир марта ишлов беришдаёқ ғўза баргининг тўкилишини таъминлаш чора-тадбирларини кўриш лозимлигини таъкидлашди.

Республика авиаторлари бу муҳим ишга қандай тайёргарлик кўришаётгани ҳақида Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармаси бошлиғининг биринчи ўринбосари В. Ф. Колокольцев батафсил гапирди. Унинг таъкидлашича, республикамиз областларида юзлаб АН-2 типидаги самолётлар ва 8 вертолёт ишлаш учун ҳозирнинг ўзидаёқ шай қилиб қўйилган. Бироқ ўтказилган текширишлардан шу нарса маълум бўлганки, кўпгина аэродромлар бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Масалан, Сурхондарё областида ҳалигача ўнлаб аэродромни мавсумга тайёрлаш учун зарур чора-тадбирлар кўрилмаган. Ваҳоланки, дефолиация бошланишига жуда ҳам оз фурсат қоляпти. Шунингдек, самолёт билан дефолиация қилинадиган далалар ажратилиб, бутун шароитлар муҳайё этилмаган.

Бир сўз билан айтганда, бу муҳим агротехник тадбирни талаблар даражасида ўтказиш биргина Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ёки «Узсельхозхимия» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига боғлиқ бўлибгина қолмасдан, барча дахлдор министрлик ва идоралар, колхоз ва совхозлар пухта ҳозирлик кўришлари, муддатларда ўтказиш чора-тадбирларини белгилашлари лозим. Ана шунда терим машиналарининг юксак унум билан ишлаши ва етиштирилган ҳосилни сифатли қилиб йиғиштириб олиш имконияти туғилади.

В. ПРУГЕР,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ҲОСИЛНИНГ ҲАММАСИНИ ЙИҒАЙЛИК, АСРАЙЛИК ВА ҚАЙТА ИШЛАЙЛИК

ФОТОРЕПОРТАЖ

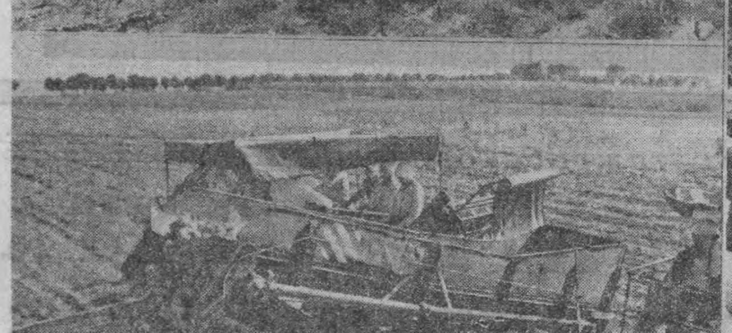

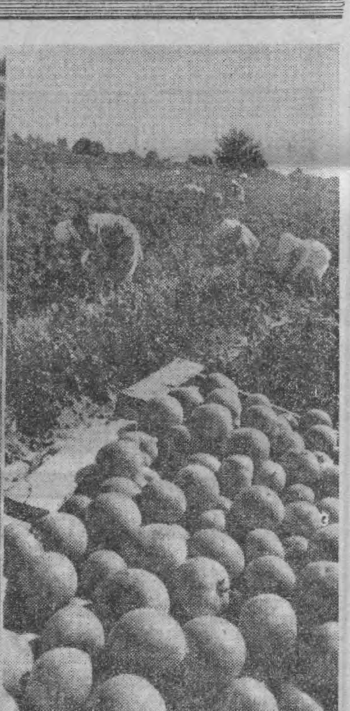

Шу кунларда республикамиз далаларида етиштирилган мўл ҳосилни сира нобуд қилмай, саранжомлаб олиш долзарб вазифага айланди. СССРнинг Озиқ-овқат программасини амалга оширишга муносиб ҳисса қўшишга аҳд қилган Орджоникидзе районидаги «Маданият» колхозининг азамат деҳқонлари етиштирилган ҳосилни исроф қилмай, тез йиғиштириб олиш учун барча куч ва имкониятларни ишга солмоқдалар.

Хўжалик меҳнаткашлари юбилей йилида ҳар қачонгидан кўра унумлироқ меҳнат қилиб, йиғим-терим ишларини уюшқоқлик билан давом эттиришаётир. Айниқса, совхоз маккажўхоризорларида ишлар авжида. Тўйимли, витаминга бой озуқа ҳисобланган маккажўхоридан юқори ҳосил олиш учун мавжуд 50 гектар майдондаги ўсимлик меҳр билан парвариш қилинди. Айни кунларда силос учун ўстирилган маккажўхорини ўриб-йиғиб олиш яхши ташкил этилган. Бунинг учун керакли техника воситалари ва етарли ишчи кучи ажратилган. Ўриб олинаётган ҳосилдан сифатли силос тайёрлаш учун ҳам пухта ҳозирлик кўрилди. Майдаланган озуқа белгиланган жойга пешма-пеш ташилмоқда.

Сабзавоткорлар ҳам элюрт дастурхонини ёз ноз-неъматлари билан тўкин-сочин қилиш мақсадида астойдил ишламоқдалар. Улар бу йил давлатга 3 минг тонна помидор етказиб беришга азму қарор қилганлар. Далаларда ғарқ пишган мўл-кўл ҳосилни йиғиб-териб олиш ишлари бир зум ҳам бўшаштирилмай олиб борилаётир. Ҳозиргача она-Ватанга 500 тоннага яқин сифатли сабзавот маҳсулотлари етказиб берилди.

Шунингдек, хўжаликда картошкадан ҳам мўл ҳосил етиштирилди. Уларни қисқа муддатларда йиғиштириб олиш совхоз картошкакорларининг эзгу ниятидир. Бу йил 3 минг тонна картошка тайёрлашга аҳд қилган картошкакорлар шу кунгача 1000 тоннадан ортиқроқ ҳосилни саранжом-саришталаб олдилар.

Э. ИБРОҲИМОВ.

Суратларда: 1. Силос учун экилган маккажўхори ўриб олинмоқда. 2. Техника ёрдамида картошкани ковлаб олиш пайти. 3. Мўл-кўл помидор ҳосили.

Л. Гусейнов фотолари.

СУВ ТАҚЧИЛЛИГИГА ҚАРАМАЙ

«Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси билан кончилик металлургия корхонасининг меҳнаткашлари қўшни «Ленин йўли» колхозининг пахтакорларига сувни кўпайтиришда ёрдам бердилар.

...Бу йил сув ғоятда тақчиллиги сабабли хўжаликнинг бир қанча пахта карталари қуриб қолаёзганди. Ҳолбуки, ана шу картадан атиги 3—4 километр нарида корхонада ишлатилган ва биохимик тозаланган сув ташлаб юбориларди. Шунда пахтакорлар химикларга мурожаат этиб, хўжаликни қувур ариққа боғлашни сўрадилар. Навоий кон-металлургия комбинатининг ишчилари қувур билан ёрдам қилдилар, пайвандлаш ишларини уюштирдилар. Яна 23 та насос сотиб олинди. Бу насослар коллектор ва зовурлардан сув чиқара бошлади.

Шундай қилиб 800 гектар пахтазорнинг ҳамма картаси учинчи бор суғорилиб бўлинди. Ғўзалар баравж ўсмоқда. С. Жамолов ва Ё. Мустафоев раҳбарлик қилаётган бригадалар коллективи юбилей йилида 60 центнердан ҳосил кўтаришга аҳд қилганлар. Умуман колхоз гектаридан ўрта ҳисобда 55 центнер пахта олмоқчи. «Ўроқ билан Болға иттифоқи ҳар қандай қийинчиликларни енга олади», дейди пахтакорлар.

С. РУХМАЛИЕВ,
ЎзТАГ мухбири.
Навоий области.

КЎПРОҚ ОЗУҚА ЖАМҒАРИНГ

ШУ КУННИНГ ТЕМАСИДА

Ёзнинг сўнгги ойи — августда колхоз ва совхозларнинг озуқакорлари кўпроқ пичан, сенаж, силос ва бошқа хил озуқа тайёрлаш учун курашни авж олдирмоқдалар. Шу ойнинг биринчи ўн кунлигида беданинг учинчи ўрими тугалланиб, илғор хўжаликлар тўртинчи ўримни қизғин бошладилар. Шу кунга қадар республикамизда 5 миллион тонна дағал хашак жамғарилиб, топшириқ 63 процент бажарилди. Шу жумладан, 1,9 миллион тонна сенаж бостирилди. Бу топшириқнинг 82 процентини ташкил этади. Қашқадарё, Сурхондарё областларида, шунингдек Андижон ва Наманган областларининг бир қатор районларида дағал хашак жамғариш плани бажарилди. Улар мажбуриятларини ҳам уддалай деб қўйдилар.

Аммо шу билан бирга, озуқа жамғариш ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан бирмунча суст боряпти. Жиззах области хўжаликлари ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 215 минг тонна дағал хашакни кам жамғардилар. Тошкент областида 119 минг тонна, Фарғона областида эса 43 минг тонна кам озуқа жамғарилди. Беда пичани жамғариш топшириғи ўтган йилга нисбатан анча суст бўлиб, топшириқда белгиланган 2,3 миллион тоннанинг ҳозиргача 1,5 миллион тоннаси жамғарилди. Топшириқ 64 процентга етди. Бу соҳада айрим областлар айниқса орқада қолмоқдалар. Фарғона области беда пичани жамғаришни 29 процент, Бухоро области 41 процент, Навоий области 30 процент, Сирдарё области 40 процент бажарди.

Беда пичани жамғаришда ҳали фурсат ва имкониятлар бор. Оғир кузгача бедани яна 2—3 марта ўриб олиш мумкин. Сув танқис бўлган бу йилги шароитда мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланиб бедапояларни суғоришни пухта ташкил этиш, ўрим ва суғориш орасида узилиш бўлмаслигига эришиш керак.

Сирдарё областидаги «Малик», Чиноз районидаги «Чиноз», Коммунистик районидаги «Политотдел», Жиззах районидаги «Москва», «Боёвут» районидаги Пушкин номли, Қува районидаги Охунбобоев номли хўжаликларда, Поп районидаги Ленин номли аграр-саноат ишлаб чиқариш бирлашмасида ва бошқа хўжаликларда ҳар гектар бедапоядан 200 центнердан ва ундан ошириб беда пичани олиш таъминланмоқда. Бу хўжаликларда ихтисослаштирилган озуқа етиштириш бригадалари тузилган бўлиб, улар ишчи кучи, етарли техника, минерал ва маҳаллий ўғитлар билан тўлиқ таъмин этилмоқда.

Ҳозир барча хўжаликларда маккажўхори силоси бостириш оммавий тус олди. Бу йил маккажўхоридан мўл дон олиш ва силос бостириш учун катта имкониятлар мавжуд. Маккажўхори пояси қуруқроқ бўлган жойларда унга илдизмева, сабзавот ва полиз экинлари поясини қўшиш мақсадга мувофиқдир. Тўйимли ва ширали силос бостириш технологиясига барча хўжаликларда оғишмай амал қилиш зарур. Маккажўхори қанчалик тез ўриб-йиғиб олиниб, кўк ҳолида силос бостирилса, унинг сифат шунчалик юқори бўлади.

Маккажўхорининг қуриқ поялари, бошоқли дон экинлари ва шоли похоли, ғўза пўчоқларини силос қилиб бостиришда Триходерм Лигнорум-19, целловередин ва пектофоетидин фермент препаратларидан кенг фойдаланиш зарур.

Тайёрланаётган озуқа сифати устидан назорат қилишга кам эътибор берилмоқда. Қашқадарё области хўжаликларида аҳвол кўнгилдагидек эмас. Областда биринчи августгача атиги 36 процент 1-классли пичан, 33 процент сенаж, 45 процент ўт уни тайёрланган бўлиб, қолган озуқалар иккинчи классли ва сифати пастдир.

Силос ва сенаж сифати кўп жиҳатдан хўжаликларда бетонланган хандақлар мавжуд бўлишига боғлиқдир. Самарқанд областининг колхоз ва совхозлари эҳтиёжга нисбатан 20 процент, Сурхондарё хўжаликлари — 27 процент, Қашқадарё колхоз ва совхозлари 25 процент, Қорақалпоғистон АССР хўжаликлари 15 процент бетонлашган хандақлар билан таъминланган.

Ҳар бир хўжаликда озуқа запасларини тўлдириш, унинг тўла сақланишини таъминлаш, улардаги озиқ моддаларининг эҳтиёт қилинишига эришиш учун бутун резерв ва имкониятларни ишга солиш керак. Халқимиз етиштирилган ҳосилнинг даладагиси эмас, омборга тушгани ҳисобга ўтади, деб бежиз айтмайди.

Ҳозир хўжаликларда такрор экинлар экиш бошланиб кетди. Яқин кунлар ичида маккажўхорини такрор экишни ниҳоясига етказиб, ниҳолларни бир текис ундириб олиш, парваришни қизғин олиб бориш зарур. Шу билан бирга маккажўхори билан қўшиб экилган хашаки лавлагини парвариш қилиш учун қизғин кунлар келди. Қатор ораларини юмшатиб, озиқлантириб, ҳосил пишиб етилгунга қадар икки-уч марта суғориш керак. Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозининг озуқакорлари суғориладиган экин майдонларидан интенсив фойдаланиб, ҳар гектар ердан мўл маккажўхори дони, силосбоп кўкпоя ва хашаки лавлаги йиғиштириб олишга эришмоқдалар.

Август-сентябрь ойлари эртаги экинлардан бўшаган жойларга беда экиш учун жуда қулай муддатлардир. Илғор тажрибалар шуни кўрсатадики, ана шу пайтда экилган беда эрта кўкламда яхши ҳосил беради. Барча хўжаликларда беда экишни худди шу муддатларда таъминлаш зарур.

Перко, рапс, жавдар сингари оралиқ экинларни экиш муддатлари ҳам келмоқда. Задарё, Тўрақўрғон, Бағдод, Ғалаба, Тошкент ва бошқа районларнинг тажрибасига кўра август охири ва сентябрь бошларида экилган оралиқ экинлардан ноябрь-декабрь ойларидаёқ бир марта ўрим олиш мумкин. Келгуси йилнинг март-апрелларида эса оралиқ экинлар соғин сигирларни кўк озуқа билан таъминлаш имконини беради.

Жамоат чорвачилиги йўлида мўл ва сифатли озуқа жамғариш учун барча имконият ва резервлардан тўлиқроқ фойдаланайлик.

---

65 ЦЕНТНЕР УЧУН

Пешку районидаги Жданов номли колхознинг Ҳамид Муродов етакчилик қилаётган бригада аъзолари юбилей йилида 110 гектар майдонда деҳқончилик қилмоқдалар. Шу кунларда бригада далаларида бўлсангиз, пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун қизғин кураш олиб борилаётганлигининг гувоҳи бўласиз. Деҳқон меҳрига, қуёш ҳароратига қонаётган ғўзалар кун сайин ҳосилга ҳосил қўшмоқда. Айни пайтда ҳар туп ниҳолда 6—7 тадан тўқ кўсак бор.

Бригадада экин қатор ораларига ишлов бериш, суғориш ишлари намунали ташкил этилган. Ҳамид Муродов, Музаффар Ҳайдаров, Деҳқон Чориев, Сайди Илёсов сингари тажрибали сувчиларнинг фидокорона меҳнат қилишлари натижасида ғўзалар уч марта «шарбат» сувига қондирилди. Шунингдек, механизаторлар Ибод Холиқов ва Истам Ўриновлар культивацияни ўз вақтида сифатли ўтказаётирлар.

Заршунослар мавжуд пахта майдонининг ҳар гектаридан 65 центнердан ҳосил кўтаришга қатъий бел боғлаганлар. Бу СССРнинг 60 йиллик қутлуғ тўйига аҳил коллективнинг муносиб меҳнат совғаси бўлади.

Қ. РАҲМОНОВ.

ҒАРБИЙ СИБИРДАН ХАТЛАР

3. ТРАССА НЕФТЬ КОНЛАРИГА ОЛИБ БОРАДИ

РЕСПУБЛИКАНГИЗ ЁШЛАРИНИНГ АСРИМИЗ ЭНГ КАТТА ҚУРИЛИШЛАРИДА — ТЮМЕНЬ НЕФТЬ-ГАЗ РЕСУРСЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШДА ВА БАМ ҚУРИЛИШИДА ШАХСАН ҚАТНАШИШ ИШТИЁҚИНИ ҲАР ТОМОНЛАМА ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ КЕРАК. БУ—ГРАЖДАНЛИК, ИНТЕРНАЦИОНАЛ ТАРБИЯНИНГ АЖОЙИБ МАКТАБИ БЎЛАДИ.

(Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Тошкентдаги тантаналарда сўзлаган нутқидан).

...Кинодан қайтиб келганимизда маҳаллий вақт кеч соат ўн бирдан ошиб кетган бўлса-да, ҳали қоронғилик тушмаганди. Умуман бу ерда августнинг бошларида ҳам кечалари сутдек ойдин бўларкан. Айтишларича, июнь ойидан бошланган «оқ тун» июлнинг ўрталаригача давом этар экан. Ташқари ойдин бўлганлиги учун уйқу ҳам келмади. Дарров хотира дафтарини қўлга олдим. Боягина уни ярмигача ўқиб, тўхтаб қолгандим. Хотира дафтарини охиригача ўқиб чиқишим ниҳоятда зарур. Чунки эртага кенг кўламдаги ишлар билан таниша бошлайман, трассанинг ҳозир иш кетаётган 24-километрига бораман. Вазиятни яхши ҳис этиб, кишилар билан бемалол гаплаша олишим учун ҳозиргача бажарилган ишларни тўла тасаввур қилишим, бу ерда йўл қуришнинг ўзига хос томонлари билан озми-кўпми танишиб олишим лозим. Шунинг учун қимматли манбани ўқишда давом этдим:

1981 йил, апрель. Бошқармамизнинг машина-механизмлар парки тобора кенгайиб бормоқда. Йил бошидан бери ўнлаб «КРАЗ», «Ураган» машиналари, бульдозерлар, автогрейдерлар, экскаваторларни қабул қилиб олдик. Ҳозир Нях посёлкасининг ҳамма ерида, трассада ёнбошига «Узтюмендорстрой» деб ёзилган машина-механизмларни кўриш мумкин. Йўлсозларимиз сафи ҳам кенгайиб, уларнинг сони 600 кишидан ошиб кетди. Шундай бўлиши ҳам керак. Чунки бу йил план бўйича 9,5 миллион сўмлик иш бажаришимиз зарур. Коллектив бу кўрсаткични 10 миллиондан оширамиз, деб қатъий аҳд қилган ҳолда ғайрат-шижоат билан ишлаяпти.

...Май. Нягань темир йўл станцияси бизга жуда қўл келяпти. Тошкентдан йўл плиталари ва бошқа бинокорлик материаллари, ускуналар, машина-механизмларнинг эҳтиёт қисмлари, озиқ-овқат, мева, сабзавот, Свердлов областидан майдаланган шағал келтирилмоқда. Фақатгина шағалнинг ўзидан бизга бир йилда 110 минг куб метр керак. Ойнинг ўрталарида шағал етказиб бериш графиги бузилди. Дарҳол биз билан шартнома тузган Богуславск ва Полуночное кон бошқармалари маъмуриятларига мурожаат қилдик. Улар график бузилишининг асосий сабаби қилиб Свердловск темир йўл бошқармаси томонидан вагонлар етарлича ажратилмаётганлигини кўрсатишди. Шундан сўнг темир йўлчиларга вазиятни тушунтирдик. Кўп ўтмай аҳвол бирмунча яхшиланди.

...Июнь. Посёлка ичида ҳам, трассада ҳам, йўллар қуриш ишлари қизиб кетди. Мотаж қилишни ўзлаштириш дастлаби пайтда анча қийин бўлди. Бора-бора бу ишнинг ҳадисини олдик. Фақат технологиянинг айрим қисмларида мушкуллик ҳамон сақланиб қолаётганди. Масалан, 8 метрлик йўлнинг икки четига 1,5—2 метр атрофида майдаланган шағал тўкилиб, йўлга нисбатан қия қилиб текисланади. Шу шағал дастлабки пайтларда бульдозерлар билан текисланарди. Айрим жойларда шундай бўлиб, ишнинг белига тепар, сифатга путур етказарди. Буни бартараф этиш ҳақида фақат инженерларгина эмас, балки йўлсозлар ҳам бош қотиришди. Ниҳоят катта прораб Виктор Федорович Доброюс бошчилигидаги рационализаторлар муҳим янгилик киритишди. Уларнинг таклифи бўйича бульдозернинг «кураги» «К-700» тракторига ўрнатилди. Бу трактор юмшоқ резина ғилдирак билан юради, плитани силжитиб ҳам юбормайди, синдириб ҳам қўймайди. Шу янгилик туфайли иш янада тезлашиб кетди.

...Июль. Технологияни такомиллаштириш билан бирга Ғарбий Сибирь шароитида йўл қураётган бошқа коллективларнинг тажрибасини ҳам ўрганишимиз зарур эди. Шу мақсадда бир группа мутахассислар, йўлсозлар Нижневартовск шаҳрига бориб, уларнинг иши билан яқиндан танишиб қайтдик. Сибирлик маҳаллий йўлсозлар фойдаланаётган қум-цемент аралашмасини текислайдиган молага ўхшаш мослама бизга жуда маъқул бўлди. Чунки қум ва цементнинг юмшоқ аралашмасини биз автогрейдерда маромига етказиб текислай олмай, қийинчиликка дуч келаётгандик. Сафардан қайтганимиздан кейин кўп ўтмаёқ энг илғор бригадалардан бири ҳисобланган Алиқул Раимқулов етакчилигидаги коллективда ўша мосламанинг бироз ўзгарган варианти пайдо бўлди. (Хотира дафтарининг шу ерини ўқиётганимда блокнотни олиб, «Раимқулов бригадаси» деб ёздимда, ўша коллектив билан учрашишни кўнгилга тугиб қўйдим). Кўп ўтмай бундай мосламадан бошқа бригадалар ҳам кенг фойдалана бошладилар.

Куни кеча бригадалар, ҳайдовчилар, механизаторлар ўртасидаги социалистик мусобақанинг иккинчи квартал натижалари чиқарилди. Бригадалар ўртасидаги меҳнат беллашувида Василий Харченко етакчилигидаги коллектив ғолиб деб топилди. Шофёрлар ўртасида эса Мунир Хабатуллин кўп юк ташигани, ёнилғини тежаб қолгани маълум бўлди. Автокран машинисти Павел Колосницин, экскаваторчи Иван Мосягин, автогрейдерчи Ўзбек Шокиров, бульдозерчи Иван Черкайкин ўртоқлар ўз касбининг усталари сифатида тақдирландилар.

...Август. Ойнинг биринчи кунида Тошкентдан хушхабар келди. Республика социалистик мусобақасининг иккинчи квартал натижаларига кўра коллективимиз Ўзбекистон ССР Автомобиль йўллари қуриш ва фойдаланиш министрлиги, автомобиль транспорти ҳамда тош йўллар ходимлари касаба союзи республика комитетининг кўчма Қизил байроғига сазовор бўлибди. Бу —дастлабки ютуқларимиздан бири бўлди. Кеча ана шу байроқ Тошкентдан келган вакиллар иштирокида тантанали равишда топширилди.

...Сентябрь. Бошқармамиз ҳузуридаги ишчилар таъминоти бўлимининг фаолияти тобора кенгаётгани кишини қувонтирмоқда. Бу бўлимнинг тадбиркор, жонкуяр экспедиторлари, айниқса, кейинги икки ойда Ўзбекистоннинг ноз-неъматлари билан узлуксиз таъминлашяпти. Кеча экспедитор Ғафур Ваҳобов қовун-тарвуз, узум олиб келди. Улар қанчалик қийинчилик билан етказиб келинганини жуда яхши биламиз. Шунинг учун ҳам бу неъматлар янада тотли туюлди, ўзимизни худди она-юртимиздагидек ҳис этдик.

...Октябрь. Автомагистралнинг нефть конларига олиб борувчи асосий қисмида ишни кенгайтириш мақсадида 24-километрга мутахассислардан иборат десант ташладик. Илгари 13-километрда ҳам худди шундай қилгандик. Тайганинг ичкарисига киришдан илгари инженер-техник ходимлар ва бошқа мутахассисларни юбориб, «разведка» қилиш одат тусига кириб қолди. Бу яхши натижа беряпти. Чунки улар трасса ўтадиган жойни, теварак-атрофни ҳар томонлама ўрганишади, бажариладиган тадбирларни белгилаб келишади. 24-километрга қатнаб ишлагандан кўра шу ерда кичик посёлка ва база қуришга қарор қилинди. Кўп ўтмай кўчма вагонлар олиб борилди, ёғоч уйлар, ошхона, бошқа зарур бинолар қурилиши бошлаб юборилди. Кеча менга қизиқ воқеани айтиб беришди: ошпазлардан бири вақтинчалик очиқ ошхонада қозонда таом тайёрлаётган экан. У ўз иши билан машғул бўлиб, бир айиқ шу томонга келаётганини сезмай қолибди. Бу ерда ёғоч уй қураётган бинокорлар айиқ анча яқинлашганда уни кўриб қолишиб, шовқин-сурон кўтаришибди. Кўпчиликнинг ҳай-ҳайлашидан қўрқиб кетган айиқ лопиллаганча ўрмонга кириб кетибди. Бу — тайгада ишлаётганимизни эслатиб қўйди.

...Ноябрь. Биринчи катта ғалаба қўлга киритилди. 1981 йил плани ҳам ошириб бажарилди. Коллективимиз планга қўшимча равишда 800 минг сўмлик иш бажариш учун курашмоқда. Келгуси йили иш ҳажми ва фойдаланишга топшириладиган йўл икки баравар ортиши ҳисобга олиниб, бошқармамиз трестга айлантирилди. 13-километрда 1-йўл қуриш бошқармаси, 24-километрда 2-йўл қуриш бошқармаси, шунингдек қурилиш-монтаж бошқармаси, Урай шаҳарчасида эса алоҳида участка ташкил этилди. Бу —коллективимизнинг иккинчи туғилиши бўлди.

...Декабрь. Йил бошидаги сўзимизнинг устидан чиқдик. 10 миллион 400 минг сўмлик иш бажаришга муваффақ бўлдик. Ғарбий Сибирдаги иккинчи янги йилни шундай ютуқлар билан кутиб олдик. Янги йилда эса биз 20 миллион сўмлик иш ҳажмини бажаришимиз, 40 километр йўлни ишга туширишимиз керак. Бир йилда 10 миллион сўмлик маррани эгаллаган эканмиз, бу кўрсаткичнинг ҳам забт этилишига шак-шубҳа йўқ.

1982 йил, январь. Ўтган бир ярим йилда бирмунча тажриба тўпланди. Эндиликда иш конвейери аниқ: қиш даврида йўл ўрнини тозалаш, текислаш, шиббалаш ишлари бажарилади. Ёзда тайёрланган ана шу майдонларга қум-шағал ётқизиш яхши натижа беради. Ҳозир қиш бўлганлиги учун кенг «фронт» бўйлаб йўл ўрнини текислаяпмиз, тобора олдинга силжияпмиз.

...Февраль. Бу сафар ҳам Москвадан, ҳам Тошкентдан хушхабар келди. Коллективимиз 1981 йил социалистик мусобақаси якунларига кўра КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи билан мукофотланиб, СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасидаги Бутуниттифоқ «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг қарорига мувофиқ «Узтюмендорстрой» тресги республика «Меҳнат шуҳрати» китобига ёзилди. Бу мукофотлар ҳаммамизни янада руҳлантириб юборди.

...Апрель. Нягань дарёси устига қурилаётган кўприкни, барпо этиш тезлаштириляпти. Қашқадарё область Китоб кўприк қуриш бошқармасининг Пўлат Ризаев бошчилигидаги бунёдкорлари уни тезроқ фойдаланишга топшириш учун курашмоқдалар. Ишнинг янада жадаллашиши шу кўприкнинг қанчалик тез битишига боғлиқ.

...Май. Байрам намойишида ўзимиз қурган кенг ва равон йўллардан шод-хуррамлик билан ўтдик. Ана шу онларда қалбимизни ўз касбимиздан фахрланиш ҳис-туйғулари қамраб олганди.

...Июнь. Кеча трестимиз олдида мусобақада ғолиблик қилаётган қурилиш-монтаж бошқармасининг Станислав Мараховский ва 1-йўл қуриш бошқармасининг Павел Черниченко бошчилигидаги бригадалари шарафига Меҳнат шуҳрати байроғи кўтарилди. Меҳнат беллашувининг бундай ошкоралиги бошқа коллективларни ҳам уларга тенглашишга даъват этиши шубҳасиз.

...Июль. 1982 йилда фойдаланишга топшириладиган 40 километр йўлнинг 20 километрига шағал ётқизиб бўлинди. Йўлнинг ана шу қисмидан бугунги кунда Красноленинск нефть конлари составига кирувчи «Таллин» манбаида иш олиб бораётган нефтчилар, ўрмончилар фойдаланишмоқда. Уларнинг юк ортган машиналари трассада шитоб билан ўз манзиллари сари интиляпти. Йўл билан бирга тайгага тўлақонли ҳаёт кириб боряпти».

Хотира дафтари шу жойда тўхтади. Унинг давомини ҳозир иккинчи сменада ишлаётган йўлсозлар оқ қоғозларга эмас, Сибирь заминининг ўзига ёзишмоқда. Эртанги учрашувлар, суҳбатларни интиқлик билан кутяпман.

С. САИДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Ўнгдаги суратда икки йилдан бери Тюмень областида ишлаб келаётган моҳир шофёр Буватилла Усмонов тасвирланган.

* * *

Пастдаги суратда «Узтюмендорстрой» трестига қарашли 1-йўл қуриш бошқармасининг пешқадам бульдозерчиларидан Михаил Павлович Кальцев ва Валерий Павлович Афанасьев ўртоқларни кўриб турибсиз. Улар битта бульдозерда меҳнат қилиб, юксак унумдорликка эришишяпти. Ҳар куни улар смена алмашаётганларида бир-бирларига техника воситасининг ҳолати ҳақида худди шундай маълумот беришади.

Автор фотолари.

БУГУН—СССР ҲАВО ФЛОТИ КУНИ

ҚЎНИШГА ҚИРҚ СЕКУНД ҚОЛГАНДА...

Қизил байроқли Шимолий Кавказ ҳарбий округларидан бири. Гвардия майори Валерий Зиновьев жанговар ҳарбий топшириқни бажариб, ўз самолётида қўнишга тайёргарлик кўраётган эди. Бирдан таблода чап томондаги двигатель ёнаётганлиги ҳақида авария сигнали пайдо бўлди. Нима қилиш керак? Қўнишга эса 40 секунд қолган. Бироқ учувчи ўзини йўқотиб қўймади. Ёнғининг олдини олувчи агрегатни ишга солди. Ёнилғи келадиган жўмракни беркитди. Аммо бахтга қарши ўнг томондаги двигатель ҳам аланга ичида қолганди. Самолёт эса денгиз устидан парвоз қилиб борарди. «Парашютда сакрашга улгураман, аммо машинанинг тақдири нима бўлади?» —деган фикр учувчини қийнарди.

Шундай хавфли пайтда ҳамма нарса унинг моҳирлигига боғлиқ эди. Машъум аланга қанотда ҳам кўрина бошлади. Шу пайтда учувчи самолётни усталик билан қирғоққа бурди.. Самолёт ғилдираклари бетон йўлкаларга тегиши билан ўт ўчирувчи машиналар шу томонга етиб келди. Кўп ўтмай хавфли ҳалокатнинг олди олинди.

Аэродромда ёнғиннинг келиб чиқиш сабаблари аниқланди. Бунга булутлар қўйнида юз берган чақмоқ сабаб бўлган эди. Қўмондонлик гвардия майори Валерий Петрович Зиновьевнинг энг қийин шароитда жасорат кўрсатиб ҳарбий техникани сақлаб қолганлиги учун ташаккурнома билан тақдирлади.

Ватанимизнинг ҳарбий ҳаво лочинлари ўзларининг шонли байрамларини жанговар ҳарбий ва сиёсий тайёргарликларини янада оширган ҳолда кутиб олмоқдалар. Нишонга бехато урувчи қудратли ракета техникаси, товушдан тез учар самолётлар моҳир учувчилар она-Ватанимизнинг мусаффо осмонини кўз қорачиғидек қўриқлаб туришибди.

Суратда: гвардия майори В. П. Зиновьев.
Е. Недери фотоси.

(ТАСС фотохроникаси).

Дунё овози
чет эл хабарлари

ҲИНДИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 35 ЙИЛЛИГИ

ЛАЪЛ ҚАЛЪА УЗРА БАЙРОҚЛАР

Лаъл қалъа —қадимий Ҳиндистон ҳукмдорларининг саройи, эски Деҳлининг тарихий ёдгорлигидир. Ҳар йили 15 август куни кўҳна қўрғон олдидаги кенг майдонда одамлар денгизи мавжланади: эрта тонгданоқ минглаб деҳлиликлар, шунингдек Ҳиндистоннинг турли штатлари ва иттифоқдош территориялари вакиллари мамлакат мустақиллиги байрамида қатнашиш учун бу ерга келадилар. Лаъл қалъа деворлари ёнида мустақил республика қуролли кучлари қўшинларининг уч турли фахрий қоровули саф тортади. Бош министр Деҳли ҳарбий округининг қўмондони ҳамроҳлигида республика ғалабаларини ҳимоя қилувчи ёш жангчилар сафларини айланиб чиқади, сўнгра тарихий қалъа деворлари узра Ҳиндистон нинг гимни садолари остида республиканинг тўққизил-оқ-кўк байроғини тантанали равишда кўтаради.

Бундан 35 йил муқаддам, 1947 йил 15 август куни Лаъл қалъа олдидаги одамлар денгизи туғён урган эди. Одамлар қувончдан қичқиришар, миллий озодлик ҳаракати қўшиқларини куйлашар, бир-бирларини қучоқлашар, шодликдан кўзлари ёшланар эди. Сал кам 200 йиллик Инглиз мустамлакачилик ҳукмронлигидан кейин Ҳиндистон мустақилликка эришди. Унинг кўп асрлиқ тарихида янги саҳифа очилди. Мустақиллик байроғини биринчи бўлиб кўтаришга мушарраф бўлган киши — мустақил Ҳиндистоннинг биринчи бош министри, Ҳинд халқининг улуғ ўғлони, ҳозирги бош министр Индира Гандининг отаси Жавоҳарлаъл Неру ҳам ҳаяжонда эди. Янги Ҳиндистоннинг аста-секин юқори кўтарилиб борган миллий байроғи аввалига ҳеч ёйилмай турдию, аммо иссиқ август шамолининг таъсирида флагштокка урилиб Лаъл қалъа деворлари узра мағрур ҳилпирай бошлади.

35 йиллик мустақил яшаш— шу мамлакат кўп асрли тарихда бир лаҳза холос. Аммо шу вақт ичида Ҳиндистон катта, қийин ва шу билан бирга қувончли йўлни босиб ўтди. У Англия империясининг бир вақтлар қолоқ қўшоғидан йирик аграр—индустриал давлатга айланди. Энди халқаро майдонда унинг фикри билан ҳисоблашмоқдалар. Мустақилликдан аввал деярли ҳамма саноат моллари ва нефть маҳсулотларининг 90 процентдан кўпроғини чет эллардан сотиб олишга мажбур бўлинган бўлса, ҳозир Ҳиндистон зарур нарсаларнинг деярли ҳаммаси билан ўзини таъминламоқда. 1951 йилда Ҳиндистон аҳолисининг 16,6 проценти ўқиш ва ёзишни билар эди, ҳозир эса саводли кишилар 36 процентга етди. Бу йил Ҳиндистоннинг кўпгина университетлари ва коллежлари давлатга мурожаат этиб, олий ўқув юртларига қабул қилиш нормасини кўпайтиришни илтимос қилди: кириш имтиҳонларида ўз қобилиятини муваффақиятли равишда намоён этган истеъдодли ёшлар учун ўрин етишмаяпти. Ҳиндистоннинг сунъий ер йўлдошлари қачонлардир парвоз қилишини 35 йил муқаддам тасаввур этиш қийин эди.

Ҳозир Ҳиндистонда Совет Иттифоқининг кўмаги билан саноат, қишлоқ хўжалиги ва маориф системасининг турли тармоқларида 80 тага яқин замонавий саноат объекти қурилди ва қурилмоқда. Совет—Ҳиндистон ҳамкорлигининг Бхилаи ва Бокародаги металлургия заводлари, Хардвардаги электр асбоб-ускуналари заводи, Ранчидаги оғир машинасозлик ва Дургапурдаги кон-шахта асбоб-ускуналари заводлари сингари азим корхоналари ҳақли равишда Ҳиндистон миллий саноатининг байроқдорлари бўлиб қолди.

Ҳинд иқтисодчиларининг эътироф қилишича, Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик Ҳиндистонга мамлакатдаги энг жиддий муаммолардан бири— камбағаллик, қашшоқлик ва ишсизликка қарши курашиш проблемасини ҳал этишда ёрдам бермоқда.

1971 йилда иккала мамлакат ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида тузилган шартнома кўп томонлама ўзаро манфаатли Ҳиндистон — Совет алоқаларининг мантиқий ривожи бўлди, бу шартнома улар ўртасидаги муносабатларни янада юксалтириш учун янги кенг истиқболлар очди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежневнинг 1980 йил декабрида Ҳиндистонга қилган тарихий визити ҳамма соҳаларда Ҳиндистон—Совет муносабатларини ривожлантиришнинг жуда катта омили бўлди. Шу йил сентябрида иккала мамлакат раҳбарлари ўртасида олий даражада навбатдаги учрашув ўтказилади: Ҳиндистон бош министри Индира Ганди расмий визит билан Совет Иттифоқига келади.

Яқинда Ҳиндистонда республика президенти сайлови ўтказилди. Таниқли давлат ва сиёсат арбоби, Индира Ганди бошчилигидаги ҳукмрон Ҳиндистон миллий конгресс партиясининг вакили Заил Сингх президент лавозимига сайланди. З. Сингх президент лавозимини ижро эта бошлаган кунида мамлакатга мурожаат этиб, Ҳиндистон дунёда, тинчлик учун ва халқаро кескинликни юмшатиш учун, ядро уруши хавфига қарши курашда бундан буён ҳам ижобий роль ўйнай беришга азму қарор берганини тасдиқлади.

Ҳиндистон мустақиллиги куни байрами бутун мамлакатда 9 август куни СССР билан Ҳиндистон ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида 1971 йилда тузилган шартнома имзоланган кунда бошланган Ҳиндистон —Совет дўстлиги ойлиги ўтказилаётган бир пайтда нишонланмоқда. Деҳлида ойликнинг бошланишига бағишлаб ўтказилган тантанали кеча Ҳиндистон —Совет дўстлигининг ёрқин намойишига айланди. Халқ орасида машҳур бўлган «Индиа тудей» журнали жамоатчилик фикрини билиш мақсадида ўтказган сўнгги кенг миқёсдаги савол-жавобда қатнашган кишиларнинг кўпчилиги: «Совет Иттифоқи—Ҳиндистоннинг ҳақиқий ва синалган дўсти» деб айтганликлари факти ҳам мамлакатимизга нисбатан самимий муносабатдан далолат беради.

Совет кишилари ҳам ҳинд халқи билан дўстлик муносабатларини юксак қадрлайдилар ҳамда миллий байрам куни унга Ҳиндистонни ривожлантиришда янгидан-янги муваффақиятлар тилайдилар.

Б. БАЙДАШИН,
ТАСС мухбири.

Суратда: Ҳиндистон пойтахтининг марказий кўчаларидан бирида.
С. Кармалито фотоси. (ТАСС).

БУТУН ИНСОНИЯТ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

ХАНОЙ. Ханой жамоатчилигининг митингини Вьетнам хотин-қизлар федерацияси тинчлик ва қуролсизланиш учун, уруш хавфига қарши умуммиллий кампания доирасида уюштирди. Митинг қатнашчилари Совет Иттифоқининг тинчлик ҳақидаги таклифларини якдиллик билан қувватлаганликларини билдирдилар. Улар таъкидлаб ўтганидек, КПСС ва Совет давлатининг изчил ҳамда принципиал ташқи сиёсий йўли бутун жаҳон халқларининг қуролсизланиш тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш йўлидаги курашида қудратли омилдир.

Сўзга чиққан нотиқлар Америка империализмининг ва бошқа реакция кучларининг қуролланиш пойгасини кучайтиришга, халқаро кескинликни авж олдиришга қаратилган агрессив сиёсатини қатъиян қораладилар ва бундай сиёсат дарҳол тўхтатилсин, деб талаб этдилар.

НЬЮ-ЙОРК. АҚШдаги «Инсониятни сақлаб қолиш учун сафарбарлик» номли урушга қарши жамоат ташкилотининг миллий координатори Донан Куперханин бундай деди: «Биз бемаъни ядровий қуролланиш пойгасини жиловлаб қўйиш йўлида ўз куч-ғайратини ҳануз сабот-матонат билан сарф қилаётганлиги учун Совет Иттифоқидан миннатдормиз». Совет Иттифоқининг тинчлик борасидаги ташаббуслари, деб таъкидлади у, тўғри йўналишдаги қадам бўлибгина қолмай, совет халқининг планетада мустаҳкам тинчлик ўрнатишга астойдил интилаётганлигини ҳам шубҳасиз, тасдиқлайди.

Шу билан бирга Американинг жамоат арбоби АҚШ маъмурияти тинчликка интилаётганлиги ҳақида гапиргани ҳолда қуролларини мисли кўрилмаган суръатлар билан кўпайтираётганлиги каби фактга эътиборни жалб этди. Вашингтон ҳукумати аввалдагидек ҳозирда ҳам қуролсизланишга астойдил интилмаётир ва Совет Иттифоқига нисбатан ҳарбий устунликка эришишни ўз ташқи сиёсатида биринчи ўринга қўймоқда, деб уқтириб ўтди Д. Купер.

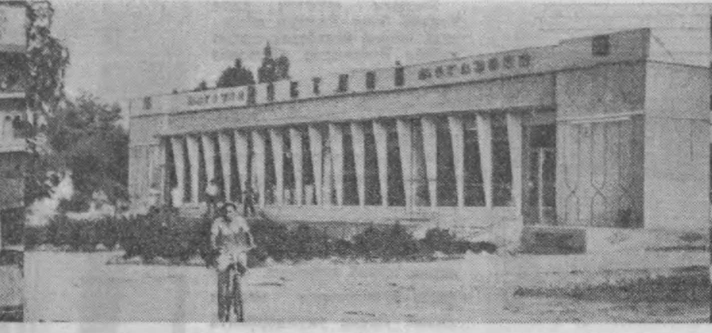

Пахтакор ўлкамизнинг шаҳар ва қишлоқлари йил сайин кўркамлашиб, кўплаб маданий-маиший ва' турар-жой бинолари қад ростламоқда. Яқинда Наманган область Уйчи районидаги Жийдакапа қишлоғи меҳнаткашлари учун яна бир қулайлик яратилди. Бу ерда қўли гул қурувчилар томонидан «Дўстлик» магазини барпо этилди.

Суратларда: 1. Хўжалик моллари бўлимида савдо пайти. 2. «Дўстлик» магазинининг умумий кўриниши. 3. Озиқ-овқат бўлимида. А. Юсуфбоев фотолари.

КОЛХОЗ САНАТОРИЙСИ

Колхоз санаторийсида 24 кун даволаниб, фарзандларим даврасига саломатлигимни тиклаб қайтяпман. Бунинг учун санаторий ходимларига, инсонпарвар партия ва ҳукуматимизга минг-минг раҳматлар айтаман».

Саддиниссо ҲУСАНОВА,
«Қаҳрамон она».

Бундай миннатдорчилик сўзларини Фарғона область Киров районидаги «Москва» колхозининг хушманзара, сермева боғида бунёд этилган санаторий-профилакторийнинг хотиралар дафтаридан кўплаб келтириш мумкин. Хўжалик маблағи ҳисобига қурилган замонавий шифо масканида пахтакорлар, чорвадорлар, боғбон ва уй бекалари кўнгилли ҳордиқ чиқариб даволанмоқдалар.

— Ўтган икки ойда, — дейди санаторий бош врачи Абдужамбил Абдуллаев, — 100 нафар қишлоқ меҳнаткашлари даволаниб кетган эдилар. Айни пайтда 50 нафар пахтакор, чорвадор ва боғбонлар колхоз касаба союз ташкилотининг йўлланмаси билан дам олишмоқда. Дам олувчилар Хурсанали Шерматов, Манзура Қўчқорова, Эътибор Эгамназарова, Холдорой Исоқова каби врач ва ҳамширалар хизматидан мамнун бўлишяпти.

У. ҚУРБОНОВ.

ТЕКИНХЎРГА ШАФҚАТ ЙЎҚ

ҚИЛМИШИГА ЯРАША

«Голодностепьстрой» ишчилар таъминоти бошқармасининг савдо базаси товаршуноси А. Миралиева серҳашам, тўкин-сочин яшаб, қўшнилари ва яқинларида ҳасад уйғотишни яхши кўрарди. У пул топишнинг «йўлини» билар, «уддабурон»лиги билан ном чиқарган эди. Ҳа, ҳаром йўл, текинхўрлик билан топилган пул, бойлик унинг кўзини шира бостириб, шишириб юборган эди.

...56—43 СИД номерли «ГАЗ—52» автолавкаси базага келди. Уни экспедитор-ҳайдовчи П. Омонбоев ҳайдарди. У фондлар бўйича 3-Меҳнатобод ишчилар таъминоти бўлимига ажратилган молларни олгани келганди.

Экспедитор П. Омонбоев Миралиева ишларни «тартибга солаётган» омборга кириб:

—Мен сиздан 5600 жуфт пайпоқ олишим керак. Ҳужжатлар мана, —деди унга қоғоз тутиб.

Товаршунос экспедиторга ғалати қаради-да, «Шу холосми пуллари қани?» —деди.

—Қанақа пуллар?— экспедитор ҳайрон бўлиб сўради.

Миралиева бамайлихотир изоҳ берди:

—Сиз ҳар жуфтга ўн тийиндан устама берганингиздан кейингина мен пайпоқларни бераман.

—Демак, 560 сўм беришим керак экан-да?!— деди Омонбоев ҳайрат билан. — Лекин менинг бунча пулим йўқ. Менга ҳеч ким пул берган эмас.

—У ҳолда бу молларни кимнинг пули бўлса, ўшанга бераман. —дея катъий жавоб берди товаршунос. — Бундай танқис молларга ўч кишилар топилиб қолади. Бунга амин бўлинг...

Омонбоев уни кўндириш учун ярим кун овора бўлди, аммо уринишлари зое кетди. Миралиева шундай йўл билан пул топишга одатланиб қолганди. Шунинг учун уни кўндириш қийин эди.

—Нима ҳам қилардим, — деди экспедитор хўрсиниб, —пул олиб келишдан бошқа иложим қолмади.

У пул олиб келгани кетди... Эртаси куни Миралиева 560 сўмни олаётганида қўлга тушди.

—Миралиеванинг жиноятқорона иши тўла-тўкис исботланди, у беш йилга озодликдан маҳрум қилинди, — дея изоҳлаб берди унинг қилмишини Янгиер шаҳар прокурори, биринчи класслн юрист Абдуқодир Сарабеков.

—П. Омонбоевнинг ҳалоллиги туфайли бу аёл ҳақли жазодан қочиб кетолмади, қилмишига яраша жазо олди.

Аммо бахтга қарши барча ҳам бундай ҳолларда қатъият кўрсатмайди. Шундай кишилар ҳам борки, улар камёб молларни қандай қилиб бўлмасин олиш пайида бўлишади. Савдо базаларининг ходимлари билан магазинчиларнинг жинояткорона «ҳамкорлиги» ўта хавфлидир. Ахир, улар ҳаром йўл билан бойлик орттиришади, асосийси —носоғлом муҳитни юзага келтиришади. Бундайларга қарши курашиш, Миралиева каби текинхўрларнинг ҳар қандай қилмишларига чек қўйиш ҳар бир соф виждонли кишининг бурчидир. Бундай ҳолларни кўра туриб, кўрмасликка олишга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

А. КОВАЛЕВ.

ОЛТИН АФСОНАСИ

Ҳикоя

Анҳор шовуллайди... Мажнунтол чайқалади... Соҳилда йигит ва қиз бир-бирига термилиб ўтиришипти.

Улар ҳамма нарса ҳақида — дунёвий хабарлар, янги фильмлар, мода, ҳатто чет элдаги севги машмашаси ҳақида ҳам гаплашишди. Суҳбатлари борган сари совуб, анҳор томондан эсаётган муздек шабода этларини жунжиктирарди. Қиз кетамиз, дегандек йигитга қаради.

— Лола сайлига боролмасам керак, — деди йигит.

— Нега энди?

Йигит бир оз ўнғайсизлангандай бўлди. Кейин ўзини мажбур қилиб, яна гапида давом этди:

— Совуқ қотмадингми?

— Йўқ.

— Шошилмаяпсанми?

— Нима эди?

— Сенга бир чўпчак айтиб бермоқчиман, эшитасанми?

Қиз розилик билдирди.

Йигит ўзи тўқиган, анчадан бери айтмоқчи бўлган афсонасини бошлади.

— Бу воқеа бўлган замонда одамлар ҳали пулни ихтиро қилишмаганди. Кийинишлари ҳам содда, оддий ҳайвонларнинг терисидан тикилганди. Қуроллари ҳам ҳозиргидек даҳшатли эмасди, шунчаки тошдан ва суякдан иборат бўлган. Худди ана шу даврларда сен билан менга ўхшаган йигит билан қиз яшаган экан. Қизнинг кўзлари сенинг кўзингга ўхшаган мовий, сочлари узун, ёйилиб елкаларига тушиб тураркан. Белидан пастини эса йигит ўз қўли билан бўғиб ўлдирган ва қизга совға қилган қоплон териси билан ёпиб олган экан. Йигит менга ўхшаган озғин, заиф эмас, аксинча, кучли, кенг елкали, баланд бўйли бўлган. Улар кечалари қабила қароргоҳидан чиқиб, баланд қоя устида бўзрайиб ботаётган ойни томоша қилишган. Тонг саҳарларда заррин нурлар сочаётган қуёшни қаршилашган...

Рустам ҳикоя қилаётганида унинг қайрилган киприклари билинар - билинмас пирпираб турарди. У сув юзидаги чайқалиб келаётган хас-чўпларга қараганча гапирарди. Орача-ора Холидага бир нигоҳ ташлаб, яна гапида давом этарди. Қиз ҳикояни диққат билан эшитар, Рустамнинг кўзларига, сочларига юпқа, чиройли лабларига қараган сари ўзининг тобора сеҳрланиб бораётганини ҳис қила бошларди. Қизнинг ўзи ҳикояни айни шу ерда бўлиб сўради:

— Улар тунлари ойни, эрта тонгда қуёшни шунчаки қаршилаб ўтираверишган эканми?

Рустам қизнинг нимага шаъма қилаётганини тушунди чоғи унга яқинроқ сурилди...

—Йигит қабила овчилари билан шикорга кетар, қиз дугоналари билан илдиз терар, эркаклар учун суякдан ясалган игнада терилардан кийим тикаркан. Улар дарёга чўмилгани боришганда йигит қизга сув остидан рангли тошлар, ҳар хил чағаноқлар олиб чиқиб, совға қиларкан. Тунлари улар ўзларининг севикли қояларида қиз териб келган мазали илдизларни чайнаб, шимиб ўтиришаркан. Кунлар, ойлар ҳам ўтибди. Уларнинг садоқатли онлари охирлаб, бир кун йигит овдан қайтмабди. Қиз қабиладошларидан уни сўраган экан, йигитнинг қоплон изидан кетганлигини айтишибди. Қиз қоя устида ёлғиз ўзи йигитни кута бошлабди.

У узоқ кутибди. Тонг отибди. Қуёш кўтарилибди ҳамки, йигит келмабди. Эртасига қиз яна қояга чиқибди. Ҳамон йигитдан дарак бўлмабди. Қиз ёлғиз ўзи баланд қоя устида ой нури қоянинг қорамтир тошларини ёритиб турган ўша кечада умрида биринчи бор йиғлабди. У йиғлаган сари йигит билан ўтган дамлар ёдига тушаверибди. Юраги эзилиб тўйиб-тўйиб йиғлабди. У шу зайлда ўзи қоянинг совуқ тошлари устида бошини тиззасига қўйганча ухлаб қолибди. Қиз саҳар шабадасидан чўчиб уйғонганда қуёш ҳали кўринмас, лекин атроф сурмаранг нур билан бурканган эди. У ўзидан сал нарида кимнингдир ётганини кўриб қолибди-да, сапчиб ўрнидан турибди. Белига ўлдирилган катта илон боғланган, қонга беланганча ер тишлаб ётган йигитни кўрибди-ю, ақлдан озай дебди. Йигит қимирлагандай бўлибди. Кейин заиф товуш билан қизни чақирибди. Қиз йигитнинг бошини авайлаб тиззасига олибди. Қон қотиб қолган сочларини сийпалай бошлабди. Йигит аста кўзларини очибди. Қизга қараб маюс жилмайибди. Қизнинг кўз ёшлари йигитнинг юзига томибди. Йигит қўлларига тиралиб, аранг турибди. Қизнинг кўмагида қояга суяниб олиб, нафасини ростлаб, кўзларини юмибди.

Атроф қизғиш тус ола бошлабди. Тоғ чўққиларидан мўралаб аста-секин қуёш кўтарилибди. Қиз югурганича пастга чопиб кетибди. Қуёш тобора тезроқ кўтарилиб, унинг заррин нурлари атрофни ёритиб, қорамтир қоя тошларни пожувард рангга бўяб ташлабди. Қиз бир қучоқ шифобахш ўтлар билан қайтиб келганда қуёш тоғ чўққиларидан кўтарилиб олган экан. Йигит ҳамон кўзларини юмган ҳолда қояга суянганича ҳаракатсиз ўтирган эмиш. Унинг белига боғланган боши йигит қорнида осилиб ётган илоннинг оғзидан кўзни қамаштирадиган, сарғимтир нур дастаси шуълa сочиб турармиш...

Холида Рустамнинг қўлини маҳкам қисиб, уни ўзига қаратди.

—Қўрқиб кетяпман. Қолганини кейин айтиб берарсиз? —деди, сўнг сумкасини очиб, ичидан ниманидир олмоқчи бўлиб титкилади. Топилмадими ёки фикридан қайтдими, сумкасини тиқиллатиб ёпдида, ўрнидан турди. Йигит ихтиёрсиз унга эргашди. Улар жимгина соҳил ёқалаб кетган торгина йўлдан кўтарила бошлашди. Йигит ҳикоясини давом эттириш ниятида оғиз жуфтлаган эди, қиз уни шартта бўлиб, ўзи биринчи бўлиб гап очди:

—Сиздан бир нарсани сўрасам, майлими?

Йигит майли дегандек бош силкиб қўйди.

—Нега сайилга боришдан айнаб қолдингиз?

Йигит чироқ шуъласига талпинаётган парвоналарни бирпас кузатиб турди. Кейинги совуққина жавоб қайтарди:

—Тўғрисини айтсам, стипендиядан маҳрум бўлганимдан бери қийналиб қолдим.

Ёлғон айтаяпсиз, мени алдаяпсиз!

Рустам қизни қўлтиқлаб олди. Улар яна жим кетишди. Қиз ва йигит кетаётган йўлка хиёбон чеккасидаги фаввора майдончаси билан туташиб кетганди. Кеч бўлиб қолганлиги учун фаввора атрофидаги ўриндиқларнинг кўпи бўш турарди. Улар фаввора теварагини айланиб ўтиб метро станцияси томон кетадиган кўприкка бурилишди.

Баҳорнинг югурик шамоли нозик куртакларни, қилтириқ баргларни қитиқлар, кейин бирдан қаҳри тўлиб, новдаларни узиб ташлашга қасд қилгандек авжига минарди.

Йигит билан қиз эса жимгина, ўз хаёллари билан банд бўлиб метро томонга кетишарди.

Кенг, ёруғ кўча. Бекатда уч-тўрт одам автобус кутиб турибди. Қиз сумкасини очди, бир оз ковлагач, ичидан қиррадор жажжигина қутича олди. Йигитдан ҳижолат бўлгандай бир оз иккиланиб турдида қутичани кафтлари орасига яширди. Йигит қизиқиб қутичага қўл юборди. Қиз:

Агар топсангиз сизга.. ҳозир... битта шампанский олиб бераман! —деди нозланиб.

—Тополмасам-чи?

—Унда эртага сайилга боришга мажбурсиз...

—Фолбин ёки телепат бўлганимда эди...

—Хоҳласангиз бош ҳарфларини айтаман?

—Майли, мен розиман, — бош ирғади йигит.

Қиз бошини хиёл бир томонга ташлаб, кўзларини озроқ қисиб, лабларини қимтиди. Кейин:

—Ҳмм.. Ё...К..Т..У,—деди.

Рустам қиз айтган ҳарфларни ғўлдираб бир неча марта қайтарди. Сўнг шу ҳарфларга мос келадиган сўзларни башорат қила бошлади. Йигит қандай сўз айтмасин, қиз қувноқлик билан унинг гапларини бўлиб, «нотўғри», «йўқ тополмадингиз», дея эътироз билдирарди. Йигит фол очишдан чарчади шекилли, уф тортиб:

— Мени кўп қийнама, тополмадим. Сенга дунёдаги энг катта шаҳарни бердим —деди таслим бўлиб.

Қиз ундан айнан шу гапни кутиб турганиданми, ё хурсанд бўлиб кетдими, унинг юзларидан ўпиб олди. Рустам қизарган бўлди. Қиз буни сезмади. Чунки у мақсадга эришганидан беҳад севинчга тўлганди. Холида йигитнинг билакларидан ушлаб, ўзига қаратди-да, қулоқларига пичирлади:

— Менга ҳеч қандай шаҳар керак эмас, ютқазганингизни тан олиб сайилга борсангиз, менга шунинг ўзи кифоя.

—Нима ҳам дердим, —йигит шундай деб унинг кўзларига тикилди. Қиз ҳамон жилмайиб турарди.

Қиз ўзи айтган жумбоқли ҳарфларни шошилмасдан, ноз билан айта бошлади:

—Ё.. бу ёқут дегани. Ҳ... кўзли... Рустам унинг гапини илиб кетди:

— Тилла узук.

Қиз хандон отиб кулиб юборди. Кейин узукни олиб, йигитга берди. Йигит нозик, тилла гардишли, чўғдек порлаб турган ёқутга тикилиб қолди. Узук кўзидаги ёқут ойга нурни мен қарзга берганман, дегандек товланарди.

— Қиммат эканми?—деб сўради Рустам узукни қайтара туриб. Холида Рустамдаги совуқликни кўриб, хомуш тортди.

Узукни олиб, яна қутичага солди-да, сумкасини асабга тегадиган қилиб қарсиллатиб ёпди. Бир оз йигитга тикилиб турди...

...Улар майса устида осмонга тикилиб ётишарди. Қиз кечаги узуғини қуёшга солиб, ёқутнинг товланишига маҳлиё бўлиб термуларди. Йигит хаёл аралаш зангори осмонга тикилганча жим ётарди. Шу лаҳзада қизнинг ёдига алланима келди. Ўрнидан туриб, бир қўлига тиралиб олди-да, майсаларни узиб, йигитнинг юзига сочди. Рустам кўзларини юмиб олди. Қиз йигитни майсага обдон кўмгач, йигит бошини бир силтаб, юзидаги ўтларни тушириб юборди-да, ўрнидан турди. Қиз йигитнинг майсага ёпишиб қолган сочларини силаб туриб, гапирди:

—Сиз дунёда ғам-ташвиш нималигини билмайдиган бахтиёр куёвлардан бўласиз!

—Буни қара, зўр-ку!..

—Қани, қани, эшитайликчи?

—Сизга янгиликни айтайми!

—Тўйимиздан кейин, дадам бизга машина олиб берадилар. Ойимлар сепимга қизил дарахтдан ясалган араб гарнитуридан олибдилар. Акажонимнинг совғаси ҳаммасидан ҳам антиқа. Кеча кассага бориб, менинг номимга ўн минг сўм пул қўйиб келибдилар. Қўлимга омонат дафтарчани тутқаздилар.

—Қўлингдаги тилла узуқ неччанчиси? —деди Рустам унинг гапини бўлиб.

—Бешинчиси... йўқ ўзимники,—Холида беихтиёр узукли бармоғини букди.

— Эртагимнинг давомини эшитмайсанми? —деди Рустам қизнинг фикрини чалғитиш учун.

—Майли, деди Холида, кейин туриб, йигитнинг тиззасига бошини қўйиб ётиб олди. Йигит эса ҳикоясини қолган жойидан давом эттирди.

Қиз илон оғзидан тарaлаётган шуълага бир оз шубҳали тикилиб турибди-да, сўнг йигитнинг белидан илонни ечиб олиб, пастдаги жарликка улоқтирибди. Йигит бундай кескин ҳаракатдан чўчиб кетиб, уйғонибди. Қиз ҳайратини яширолмай унга тикилибди. Йигит белидаги илоннинг ғойиб бўлганини пайқагач, қиздан сўрабди. Қиз унга жавоб бериш ўрнига келиб йигитнинг қорнини силаб, куйган, куймаганлигини текшира бошлабди. Йигит унинг бу ҳаракатидан кулиб юборибди. Кейин ўша илон оғзидаги сариқ шуъла сочадиган маъданга етишиш учун урғочи қоплон билан жанг қилганини, илонни ушлаб ўлдиргандан кейин катта тошдан пастга думалаб кетганини, ҳамма-ҳаммасини ва илон оғзидаги маъдан ҳеч қаерни куйдирмаслигини, зарарсизлигини ҳам айтиб берибди. Қиз ўйламасдан қилган ишидан пушаймон бўлиб, қайта илонни олиб чиқиш учун сапчиб ўрнидан турибди. Йигитга илтижо билан тикилиб, секин орқасига тислана бошлабди. Шу пайт юқоридан ириллаган овоз эшитилибди. Қиз овоз келган томонга қарамоқчи бўлганида, оёғи остидаги тошга қоқилиб чалқанчасига йиқилибди. Қиз йиқилганида пона шаклидаги тош унинг бошини иккига бўлиб юборибди. Йигит жон ҳолатда қизга интилибди. Ўлдирилган жуфтининг ўчини олиш учун йигит изидан келган қоплон тепадан ташланиб, уни ер тишлатибди. Уч кеча оч қолган, урғочи қоплон билан бўлган аёвсиз жангда кўп қон йўқотган, бунинг устига тошдан йиқилиб майиб бўлган йигит қоплон панжасида мадорсизгина таслим бўлибди. Бу тўполонни эшитган қабиладошлар етиб келишганда, қасос ҳиссига ташна қоплон ҳафсала билан йигит кўксини ғажимоқда экан. Қабила аъзолари кўпчилик бўлиб қоплонни ўлдиришиб, сўнг севишганларнинг мурдаларини кўтаришганча индамай жимгина қабила қабристони томон кетишибди. Қабиладошлар бу икки қалбнинг илон оғзига тасодифан тушиб қолган ўша олтин деб ҳалок бўлганларини, орадан миллион йиллар ўтиб кетгандан кейин тушунишибди. Энди одамлар тасодифан эмас, аксинча, атайин ўша илон оғзидаги сариқ шуъла сочувчи маъдан деб...

— Буларнинг менга қандай алоқаси бор? Буларни нима учун менга айтяпсиз? —Холида ҳушёр тортиб ўрнидан туриб кетди. Йигит зангори гумбазни қоплаётган оппоқ, тиниқ булут карвонини бирпас кузатиб турди.

—Қизиқ савол бердинг... қизиқ.

—Афтидан, сиз севгимизни ўткинчи бир ҳавас бўлса керак, деб ўйлайсиз.

—Бу афсонани тилла тиш қўйдирмоқчи бўлганингда тўқиган эдим...

—Қиз юзини ўгириб, тескари қараб олди. Оппоқ булут шамол ҳукми остида қуёш юзини очди. Йигит яна нимадир демоқчи бўлганди, пастдан чиқиб келаётган курсдошларининг шўх кулгулари уни чалғитди.

Бир-бири билан ҳазил-қузул қилиб келаётган тўрт талаба ялангликка чиқиб, улардан анча нарида тўхтади. Нафасларини ростлашгач, йигит билан қизга «кетдик», деган маънода қўл силташди.

— Чўққигача чиқамизми? — деб сўради Рустам қиздан. Қиз жавоб бермади. Йигит ҳам уни бошқа қистамади. Бир оз кутиб тургач, тошларга тирмашиб, чўққи томон интилаётган сабоқдошларига эргашиб, секин-аста кўтарила бошлади...

Равшан ҚОДИРОВ.

АЖОИБОТЛАР ОЛАМИДА

«ПЧЁЛКА»—БОҒБОН ДЎСТИ

«Благовешченск ёш техниклар станциясида яратилган янгилик «Пчёлка» деб аталди. Конструкторлар унга ном танлашда хато қилмабдилар: мактаб ўқувчилари ака-ука Сергей ва Дима Реснянскийлар ясаган кичик мотоплуг унинг қанотли адаши сингари меҳнатсевар ва оддийдир.

Область болалар техника ижодиёти виставкасида бу плуг биринчи мукофотни олибгина қолмай, кўпгина ҳаваскор боғбонларнинг диққат эътиборини ҳам жалб қилди. Мотоплугнинг икки дастасини ушлаб ер ҳайдалади. Лекин олдинда от ўрнида металл ғилдиракларга монтаж қилинган мотороллер двигатели бор. Дастага бошқариш ричаглари чиқарилган бўлиб улар ҳам мотороллердан олинган.

Бир вақтлар мотороллерлар расм бўлганди, эндиликда эса кўпинча автомото ҳаваскорларнинг омборларида чанг босиб ётибди. «Пчёлка»нинг конструкцияси шу қадар соддаки, уни ҳар бир киши ясай олиши мумкин.

Миришкорларнинг фикрига кўра, ака-ука Реснянскийларнинг ерни ҳайдайдиган, экинни чопиқ қиладиган мотоплуги бўш вақтида деҳқончилик қилишни севадиган кишиларга жуда қўл келади.

А. КРИВЕЧЕНКО.
Благовешченск.
ТАСС мухбири.

ОБ-ҲАВО

(15 АВГУСТДАН 21 АВГУСТГАЧА)

Шимоли-ғарбдан эсган шамол ҳафта бошида совуқ тушиб, ҳавонинг ёғин-сочинли бўлишига сабаб бўлади. Ҳаво ҳарорати ҳамма ерда пасаяди. Бироқ совуқ тушиши қисқа муддатли бўлади. Шундан кейин синоптик вазият ўзгаради: Ўзбекистон территориясига чет эл жанубий районларидан иссиқ ва қуруқ ҳавонинг кириб келиши кузатилади. Ҳарорати кундузи 30—35 даражагача, республиканинг жанубий областларида эса 33-38 даражагача кўтарилади.

Умуман, ҳафта мобайнида ўртача ҳарорат кўп йиллик нормалардан 2—4 даража паст бўлиши кутилади.

Спорт

ФУТБОЛ
«ПАХТАКОР»НИНГ ЕТТИНЧИ ҒАЛАБАСИ

Ўтган жума куни СССР чемпионатининг олий лигасида беш учрашув бўлди. «Пахтакор» командаси футболчилари ўз майдонларида турнир жадвалидаги ён қўшнилари —Днепропетровскнинг «Днепр» коллективини қабул қилишди.

Умуман, бўлиб ўтган беш учрашувнинг иккитасида майдон эгалари устун келишди. Уч ўйин эса бир хил ҳисобдаги (1:1) дуранг натижа билан якунланди. Мазкур матчлар давомида дарвозалар ўн беш маротаба ишғол қилинди. Бунда мезбонлар дарвозаларни 10 маротаба аниқ нишонга олишди. Меҳмонлар эса беш бор муваффақиятга эришдилар.

«Пахтакор» — «Днепр» учрашуви ҳақида қисқача тўхталадиган бўлсак, биринчи бўлим деярли тенг курашлар остида ўтди. Ўйинни тезкорликда бошлаган меҳмонлар биринчи бўлиб ҳисобни очишди. Бунда 15-минутда Лютий ўзини кўрсатди. Шуниси эътиборга лойиқки, ўз дарвозаларидан биринчи бўлиб тўп ўтказиб юборган пахтакорчилар тушкунликка тушишмади, балки ўйинда бурилиш ясаб, майдон бўйлаб эркин ҳаракат қила бошладилар. Айниқса, команда капитани Андрей Якубик шерикларини олға ундашда ўрнак кўрсатди. 19-минутда унинг зарб билан тепган тўпи нишонга аниқ бориб тушди—1:1.

Танаффусдан сўнг пахтакорчилар ташаббусни ўз қўлларига олишди. Бунда улар рақибларининг бўш томонларини илғаб олиб, асосан қанот бўйлаб ҳужумга ўтишди. Ана шундай вазиятларда ҳимоячилар Исломов ва Якимцовлар ҳам тез-тез олдинга ўтиб Жилкин, Кабаев ва капитанлари Якубикни тўп билан таъминлаб турдилар. Пахтакорчиларнинг бу тарздаги ўйин услуби ўз самарасини бермай қолмади. 50-минутда яна Якубик ўзини кўрсатди. Бу сафар у Жилкин узатиб берган тўпни моҳирлик билан дарвоза тўпига туширди. Учрашув тугашига 1 минут қолганда эса меҳмонлар ўйинни учинчи маротаба майдон марказидан бошлашди. Днепропетровскликлар дарвозасига киритилган учинчи тўп автори Кабаев бўлди. Бу пахтакорчиларнинг мавсумдаги 7-ғалабасидир.

«Қайрат» — «Металлист» учрашувининг иккинчи минутидаёқ меҳмонлар пенальтидан тўп киритиб, ҳисобда олдинган ўтишди. 2 минутдан кейин бундай ҳолат яна такрорланди. Бу сафар харьковликлар ўйин қоидасини бузишди. Олмаоталиклар учрашув ҳаками томонидан белгиланган пенальти тўпини дарвозага бехато йўллашди.

Москвадаги «Динамо» ва «Кубань» (Краснодар) командалари ўртасидаги ўйин давомида ҳамрақиблар биттадан муваффақиятга эришишди. Биринчи бўлиб динамочи Газзаев ўз командасини олдинга олиб чиқди. Учрашув тугашига 2 минут қолганда краснодарлик Кобзев ҳисобни тенглаштирди.

Тбилисидаги учрашув ҳам дуранг билан тугади. Бу ерда майдон эгалари —«Динамо» командаси футболчилари ЦСКА клуби билан куч синашишди —1:1. Ереваннинг «Арарат» коллективи бу турда ўз мухлисларини қувонтирди. Арманистонлик футболчилар Москванинг «Торпедо» командаси билан куч синашдилар. Учрашувни ҳужумкорликда ўтказган мезбонлар рақиблари дарвозасига тўрт тўп йўллашди. Москваликлар бунга 1 тўп билан жавоб беришди, холос. Мазкур ғалабадан сўнг очколар сонини 25 тага етказган «Арарат» командаси турнир жадвалининг иккинчи поғонасидан ўрин эгаллади.

Редактор
И. СУЛАЙМОНОВ.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

ДУШАНБА

16 АВГУСТ

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 «Мўъжизасиз-мўъжизалар».
10.40 «Мартин 13». Телевизион бадиий фильм (ГДР).
12.10 «РСФСРда хизмат кўрсатган артист И. Петров (фортепьяно) Д. Скарлатти сонаталарини ижро этади». Фильм-концерт.
12.40 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 Совет хотин-қизлари ҳақида ҳужжатли фильмлар программаси:
«Совет аёли».
«Уларга қанотим Ватан берди».
«Академик Блохиннинг кунлари».
16.30 «Бил ва уддала». Мактаб ўқувчилари учун илмий-ўқув программаси.
17.15 «Театр ва томошабин».
18.15 «Онамларнинг мактаби».
18.45 «Партия планлари —халқ планлари». «Гомель комбайнлари».
19.15 Тушинода авиация-спорт байрами.
20.15 «Опера билан учрашув». Ж. Верди. «Травиата». С. М. Киров номидаги Ленинград Давлат академик опера ва балет театрининг спектакли.
21.30 «Время».
22.05 «Травиата». С. М. Киров номидаги Ленинград Давлат академик опера ва балет театри спектаклининг давоми.
23.10 «Дунё воқеалари».
23.25 «Экран» ижодий уюшмасининг телевизион ҳужжатли фильмлари программаси:
«Москва бўйлаб саёҳат, Горький кўчаси».
«Москва дарёсида ёз».

● МТ II

18.30 Янгиликлар.
18.50 Тожикистон ССР «Дўсти» ашула ва рақс ансамблининг концерти.
19.20 «Ошпазлар конкурсга келишди». Телевизион бадиий фильм.
20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар».
20.45 «Оқ қоялар ёнидаги шаҳар». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
21.00 «Стадион ҳамма учун».
21.30 «Время».
22.05 Илмий-оммабоп фильм.
22.15 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Тбилиси) — «Торпедо» (Москва). Тбилисидан олиб кўрсатилади.

● УзТВ I

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Менинг филим бўл», «Сеҳрли самовар». Мультфильмлар.
18.30 Мактаб ўқувчилари учун. «Жонажон ўлка».
19.00 «Ахборот» (рус.).
19.15 «Ноз-неъмат бунёдкори».
19.30 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Металлист» (Харьков). «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади. Танаффус пайтида— «Ахборот».
21.15 Катталар учун мультфильм.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Бугун оламда нима гап!». Халқаро аҳвол кундалиги.
22.20 «Оловли йўллар». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
23.30 Янгиликлар.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана

БИЗНИНГ АДРЕС: 700 000, ТОШКЕНТ—П, ЛЕНИН КЎЧАСИ, 41*

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-43 32-56-21, 33-54-33, 32-54-42. Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-54-48, 32-56-25. Партия турмуши бўлими — 32-56-34, 32-56-22. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, 32-56-39. Таржима бўлимлари — 32-56-37, 32-54-54. Сатира ва юмор бўлими — 32-54-52. Иллюстрация бўлими — 32-56-27, 32-58-83. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Р. — 03102. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босма хонаси. Тошкент шаҳри, Индекс 64543. А. 1090. 13